

Plán rozvoja najmenej rozvinutého okresu Revúca
zo 16. septembra 2022
v znení Dodatku č. 1 z 15. apríla 2024

OBSAH

1. ANALÝZA HOSPODÁRSKEHO, DEMOGRAFICKÉHO A SOCIÁLNEHO STAVU OKRESU	4
1.1. Demografická štruktúra	4
1.2. Nezamestnanosť	7
1.3. Vzdelávanie	10
1.4. Podnikateľské prostredie a príjmy	12
1.5. Migrácia	16
1.6. Dopravná infraštruktúra	17
1.7. Cestovný ruch	18
1.8. Bývanie a infraštruktúra	19
1.9. Marginalizované komunity	20
1.10. Zhrnutie analýzy hospodárskeho, sociálneho a demografického stavu okresu	25
2. IMPULZY K VYPRACOVANIU PLÁNU ROZVOJA NRO REVÚCA	27
3. NÁVRHY OPATRENÍ A ÚLOH NA ZABEZPEČENIE REALIZÁCIE A PLNENIA PLÁNU ROZVOJA NRO REVÚCA	33
3.1. Súlad so strategickými dokumentami	33
3.2. Zdôvodnenie výberu aktivít plánu rozvoja	36
4. AKTIVITY PLÁNU ROZVOJA NRO REVÚCA	37
4.1. Aktivita A: Sociálna ekonomika	37
4.1.1. Zdôvodnenie aktivity a jej prínos	37
4.1.2. Východisková situácia	37
4.1.3. Cieľová situácia	38
4.1.4. Prehľad priorít a opatrení	38
4.1.5. Opatrenie A1: Vytváranie podmienok pre zamestnávanie znevýhodnených a zraniteľných osôb	39
4.2. Aktivita B: Udržateľný cestovný ruch	39
4.2.1. Zdôvodnenie aktivity a jeho prínos	39
4.2.2. Východisková situácia	41
4.2.3. Cieľová situácia	41
4.2.4. Prehľad opatrení a úloh	42
4.2.5. Opatrenie B1: Tvorba ponúk v kultúrno-poznávacích, prírodných a iných formách udržateľného cestovného ruchu (vrátane vidieckeho cestovného ruchu, agroturistiky a i.)	42
4.2.6. Opatrenie B2: Vytváranie udržateľného zázemia a služieb pre pobyt návštevníkov	44
4.2.7. Opatrenie B3: Rozvoj destinačného manažmentu a marketingu	47
4.2.8. Opatrenie B4: Zlepšenie dostupnosti okresu, atraktivít a turistických bodov záujmu	48
4.3. Aktivita C: Ekonomika, podnikanie a inovácie	49
4.3.1. Zdôvodnenie aktivity a jej prínos	49
4.3.2. Východisková situácia	49

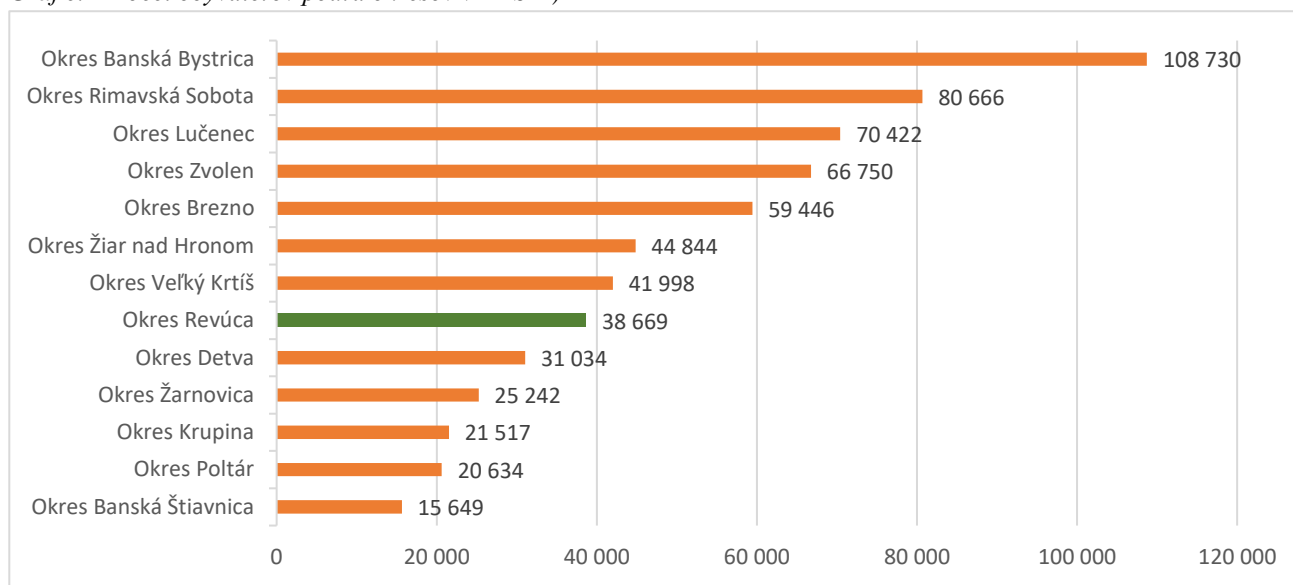
4.3.3. Cieľová situácia	50
4.3.4. Prehľad opatrení a úloh	50
4.3.5. Opatrenie C1: Podpora inovácií, výskumu a vývoja	51
4.3.6. Opatrenie C2: Podpora podnikov v oblasti poľnohospodárskej, lesníckej, potravinárskej výroby, služieb a ostatných subjektov oprávnených na podnikanie	51
4.3.7. Opatrenie C3: Podpora MSP v oblasti priemyselnej výroby	52
<hr/>	
4.4. AKTIVITA D: Rozvoj verejnej správy v území NRO	52
4.4.1. Zdôvodnenie aktivity a jej prínos.....	53
4.4.2. Východisková situácia.....	53
4.4.3. Cieľová situácia	53
4.4.4. Prehľad opatrení a úloh	54
4.4.5. Opatrenie D1: Zabezpečenie financovania projektov rozvoja verejnej správy v území NRO	54
<hr/>	
5. MERATEĽNÉ UKAZOVATELE PLÁNU ROZVOJA NRO REVÚCA.....	56
6. ČASOVÝ HARMONOGRAM REALIZÁCIE A MOŽNOSTI FINANCOVANIA PLÁNU ROZVOJA NRO REVÚCA	56
7. OČAKÁVANÉ VÝSLEDKY, MONITOROVANIE A HODNOTENIE DOSIAHNUTÉHO POKROKU	57
<hr/>	
7.1. Gestori a spôsob monitorovania podľa aktivít	57
7.2. Časový harmonogram odovzdávania monitorovacích správ	57
<hr/>	
ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK	58

1. ANALÝZA HOSPODÁRSKEHO, DEMOGRAFICKÉHO A SOCIÁLNEHO STAVU OKRESU

1.1. Demografická štruktúra

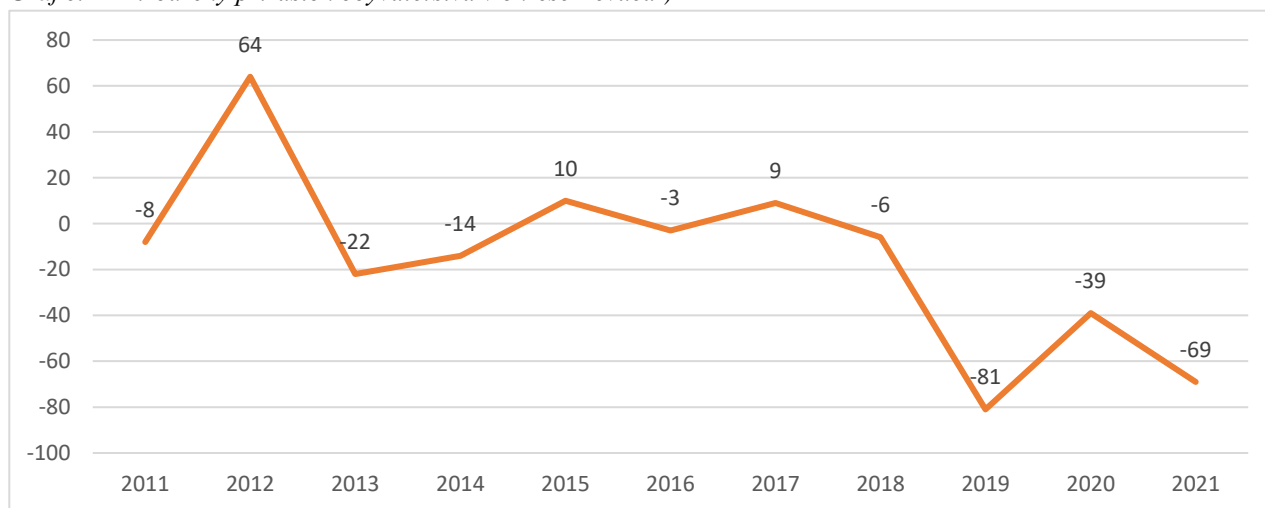
Okres Revúca sa nachádza na juhovýchode BBSK. Na severe susedí s okresom Brezno, na západe a juhozápade s okresom Rimavská Sobota, na východe s okresom Rožňava a na juhovýchode s Maďarskom. Okres Revúca má rozlohu 730 km². K 1. 1. 2021 bol počet obyvateľov 38 669.

Graf č. 1 Počet obyvateľov podľa okresov v BBSK¹⁾

Z dlhodobého hľadiska má vývoj počtu obyvateľov v okrese klesajúci trend. Rovnako z hľadiska prirodzeného prírastku je v období rokov 2014 - 2020 zrejмый negatívny vývoj.

Graf č. 2 Prirodzený prírastok obyvateľstva v okrese Revúca²⁾

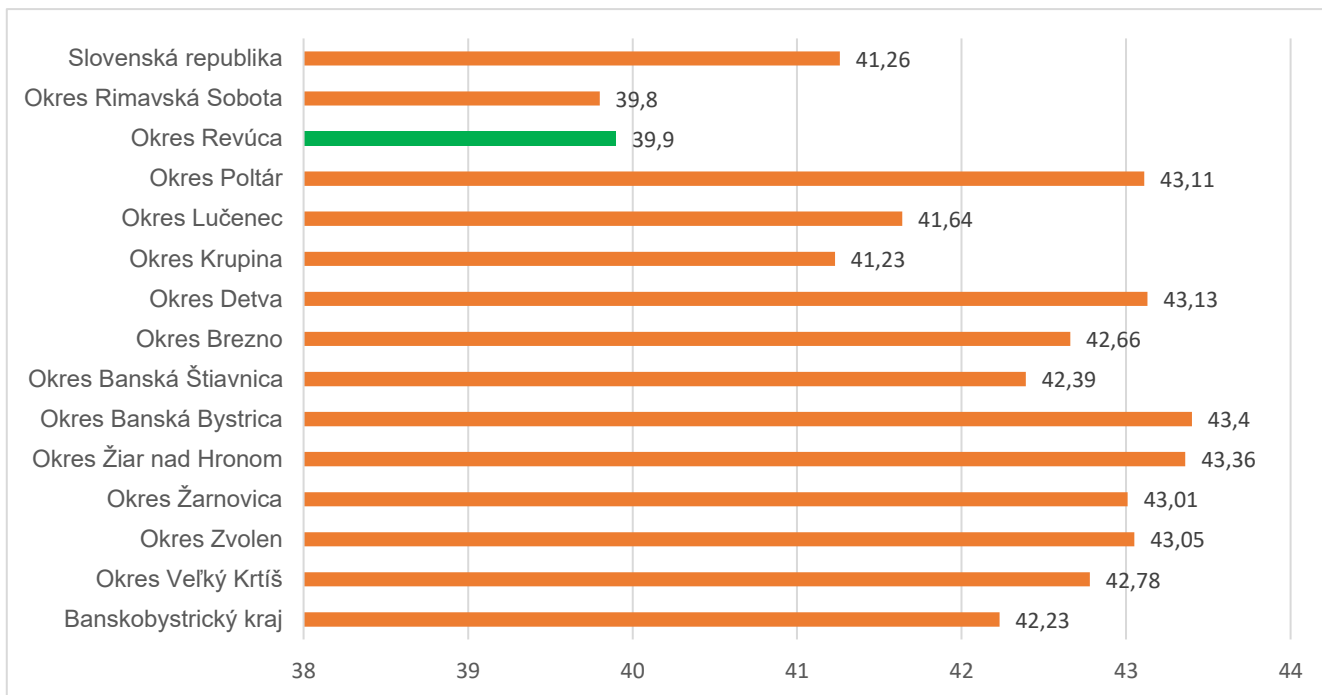

Okres má druhý najnižší priemerný vek obyvateľstva (39,9 roku) v rámci okresov BBSK. Obyvateľstvo okresu starne v porovnaní s krajom pomalšie.

¹⁾ <https://www.scitanie.sk/obyvatelia/zakladne-vysledky/pocet-obyvatelov/SR/SK0/OK>.

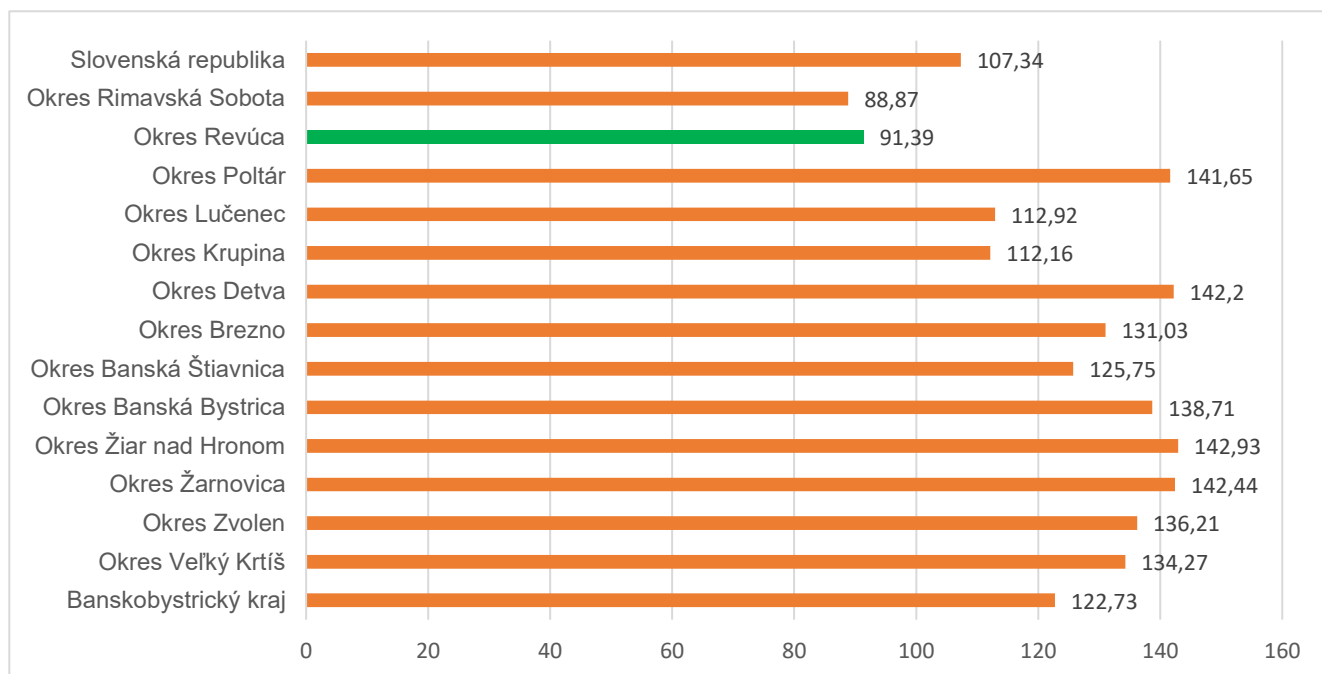
²⁾ http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/vbd_dem/om7106rr/v_om7106rr_00_00_00_sk.

Graf č. 3 Priemerný vek obyvateľa podľa okresov BBSK³⁾

Veková štruktúra obyvateľov okresu je priaznivejšia voči BBSK. Priemerný vek v okrese je 39,9 rokov a index starnutia len 91,39 (údaje k 31. 12. 2020). V porovnaní s krajom je priemerný vek 42,23 rokov a index starnutia 122,73, pričom na Slovensku je priemerný vek 41,26 rokov a index starnutia 107,34.

Graf č. 4 Index starnutia podľa okresov BBSK⁴⁾

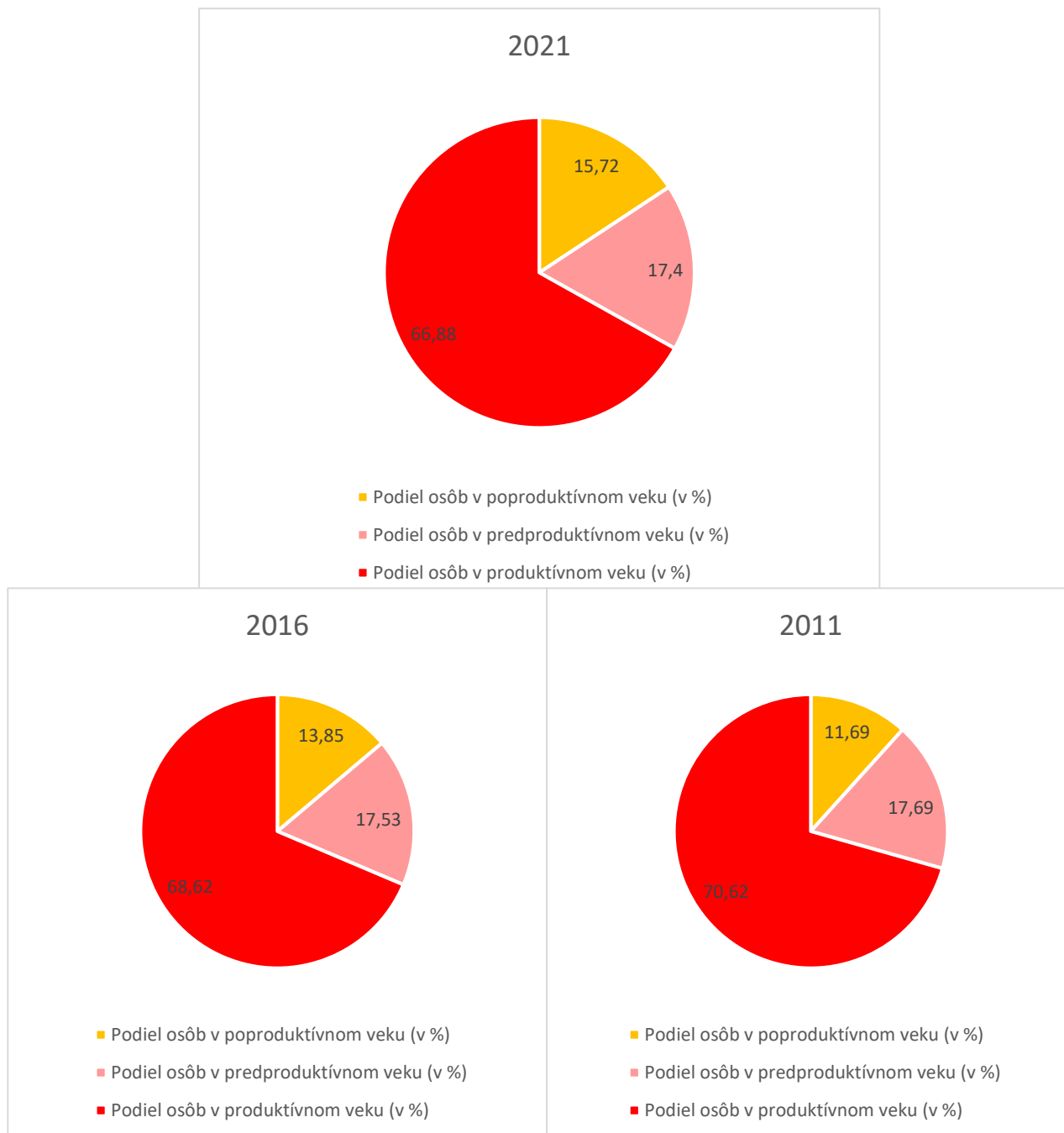

Vekové zloženie obyvateľstva okresu Revúca nie je priaznivé. Podiel obyvateľov v produktívnom veku je porovnateľný s celonárodnou úrovňou. Od roku 2010 klesol takmer o 4 %.

³⁾ http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/vbd_dem/om7007rr/v_om7007rr_00_00_00_sk.

⁴⁾ http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/vbd_dem/om7007rr/v_om7007rr_00_00_00_sk.

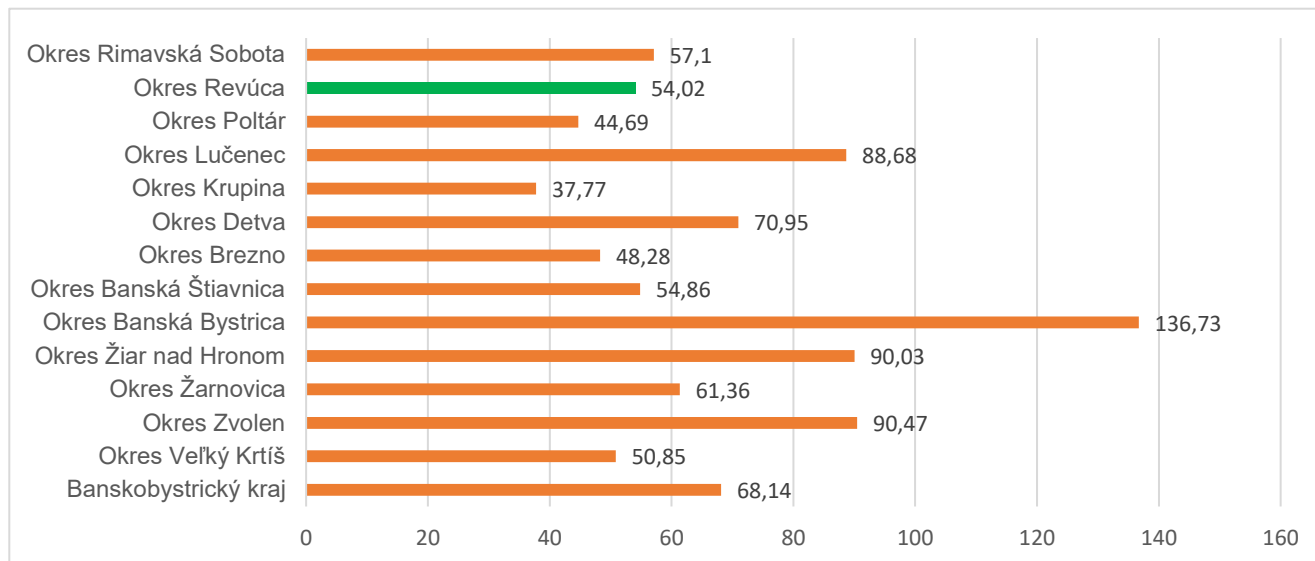
Graf č. 5 Vekové zloženie obyvateľstva okresu Revúca v rozmedzí 10 rokov⁵⁾

Z hľadiska sídelnej štruktúry je Okres Revúca rozdelený na 3 mestá a 39 obcí. Až 57 % z celkového počtu takmer 40 tisíc obyvateľov okresu žije v mestách Revúca, Tornaľa a Jelšava. Hustota zaľudnenia je 54 obyvateľa / km². Z celkového počtu obyvateľov kraja žije v okrese Revúca 6,12 % obyvateľov.

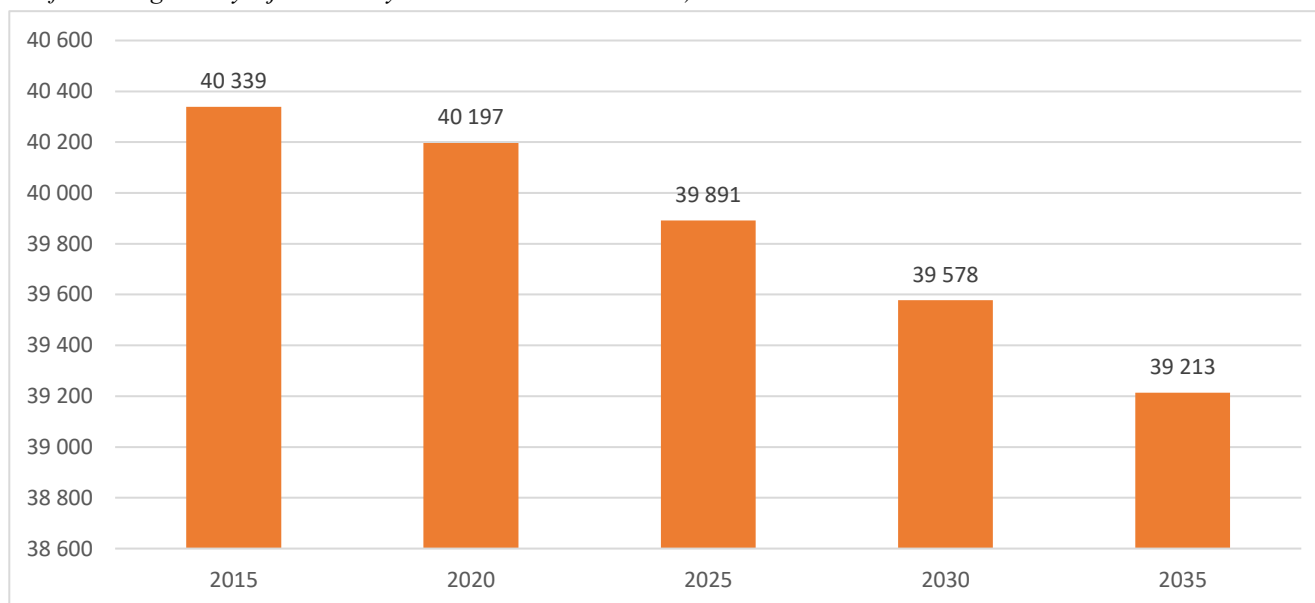
⁵⁾ http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/vbd_dem/om7007rr/v_om7007rr_00_00_00_sk.

Graf č. 6 Hustota obyvateľstva okresov BBSK⁶⁾

Podľa prognóz vývoja stavu obyvateľstva do roku 2035 je predpokladaný kontinuálny pokles počtu obyvateľov na hodnotu 39 213 obyvateľov v porovnaní so súčasnou hodnotou 40 197 obyvateľov.

Graf č. 7 Prognóza vývoja stavu obyvateľstva v okrese Revúca⁷⁾

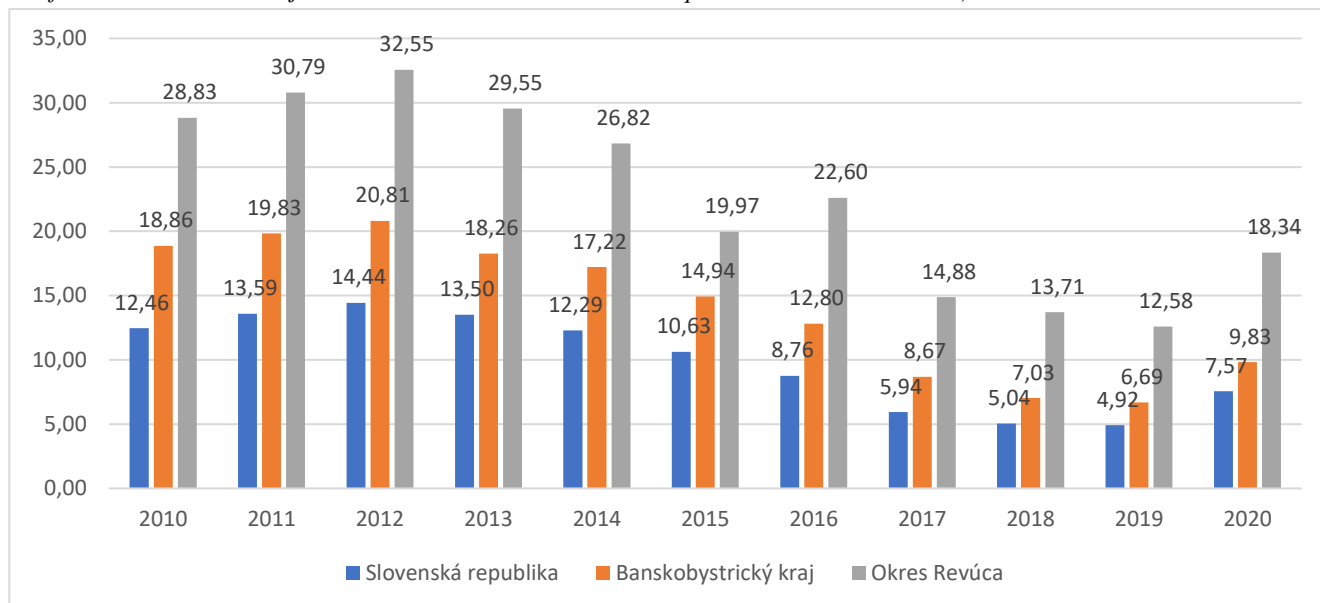
1.2. Nezamestnanosť

Miera evidovanej nezamestnanosti v okrese Revúca je dlhodobo vysoká, preto bol okres v roku 2015 zaradený do zoznamu NRO. K 31.12.2019 dosiahla miera evidovanej nezamestnanosti v okrese 12,58 %, čo je o viac ako 5 % viac ako je priemer BBSK. V priebehu roku 2020 v dôsledku pandémie COVID-u 19 nezamestnanosť stúpla na 18,34 % (údaje k 31.12. 2020).

⁶⁾ http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/vbd_dem/om7015rr/v_om7015rr_00_00_00_sk.

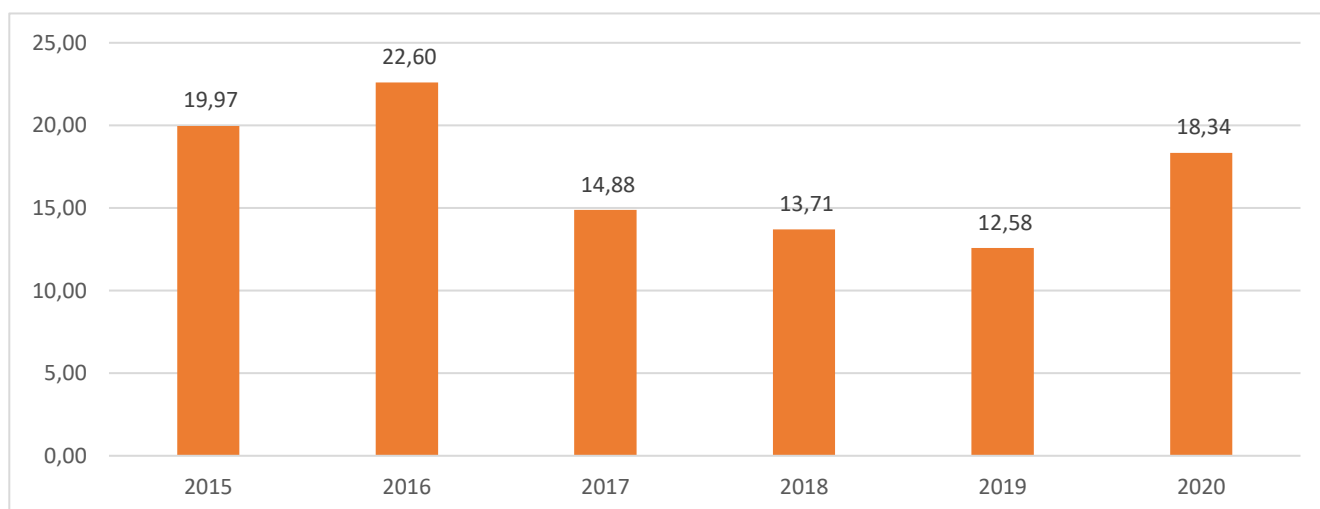
⁷⁾ www.infostat.sk, http://www.infostat.sk/vdc/pdf/Prognzoa_okresy_SR_2035.pdf.

Graf č. 8 Miera evidovanej nezamestnanosti v okrese Revúca v porovnaní so SR a BBSK⁸⁾

Špecificky za obdobie realizácie Akčného plánu rozvoja okresu Revúca (t. j. v období rokov 2016 až 2020) zaznamenávame pokles miery evidovanej nezamestnanosti o 1 %, čo predstavuje menší rozdiel v porovnaní s poklesom miery evidovanej nezamestnanosti na krajskej úrovni (pokles o 3 %) a rovnaký aj na celoslovenskej úrovni (pokles o 1 %). Najnižšiu hodnotu za sledované obdobie dosahuje miera evidovanej nezamestnanosti v roku 2019. Najvýraznejší pokles bol dosiahnutý medzi rokmi 2016 a 2017 (pokles o 7,72 %). Medzi rokmi 2019 a 2020 však opätovne zaznamenávame v okrese Revúca vyšší medziročný nárast miery evidovanej nezamestnanosti (o 5,76 %) než v BBSK a (o 3 %) než v SR.

Graf č. 9 Miera evidovanej nezamestnanosti v okrese za obdobie realizácie Akčného plánu rozvoja okresu Revúca⁹⁾

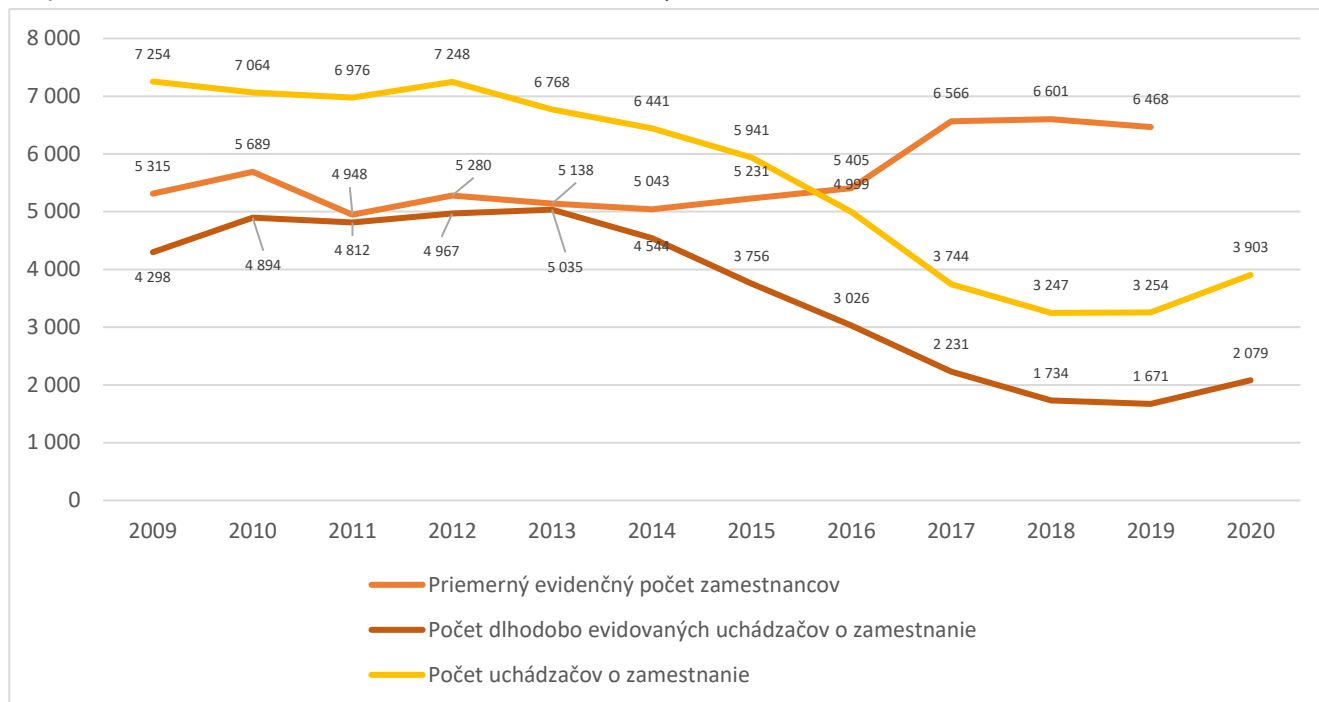

Celkový priemerný evidenčný počet zamestnancov v okrese Revúca vzrástol od roku 2009 do roku 2019 o 22 %. Tempo rastu počtu zamestnancov je na úrovni kraja. Z celkového počtu UoZ (t. j. 3903 UoZ) patrí do skupiny dlhodobo nezamestnaných občanov až 53 %.

⁸⁾ http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SK_WIN/pr3108rr/v_pr3108rr_00_00_00_sk.

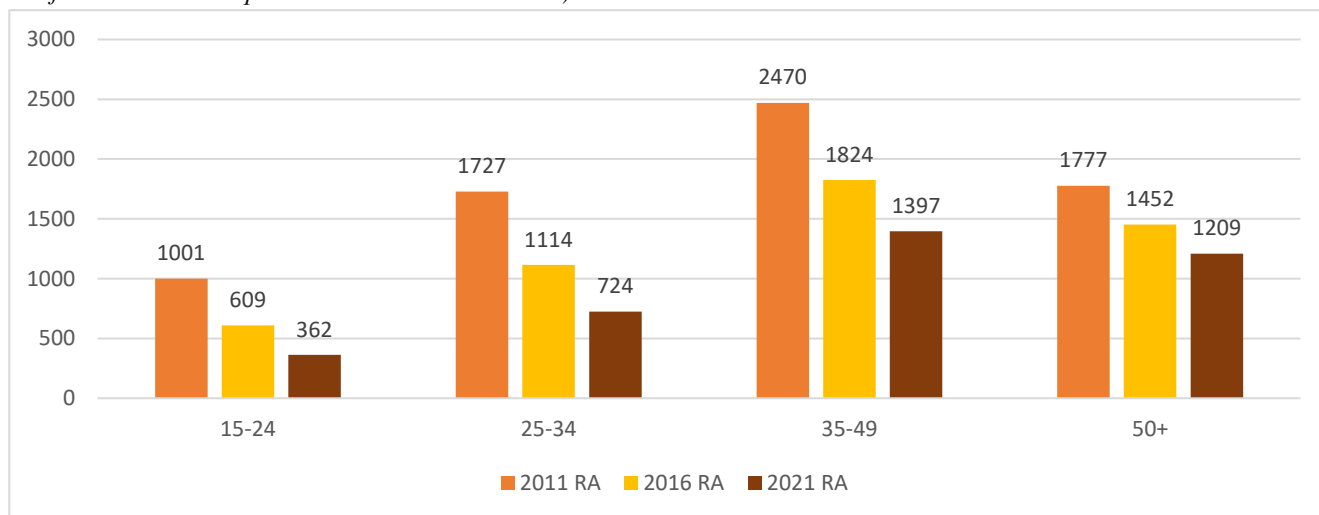
⁹⁾ http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SK_WIN/pr3108rr/v_pr3108rr_00_00_00_sk.

Graf č. 10 Počet zamestnancov UoZ a dlhodobo nezamestnaných UoZ v okrese Revúca¹⁰⁾

V okrese Revúca sa stretávame v období rokov 2010-2021 s výrazným nárastom počtu UoZ vo veku nad 50 rokov, ktorý v súčasnosti dosahuje podiel 31,85 % UoZ z celkového počtu UoZ, čím v roku 2021 prevýšil krajský aj celoslovenský stav.

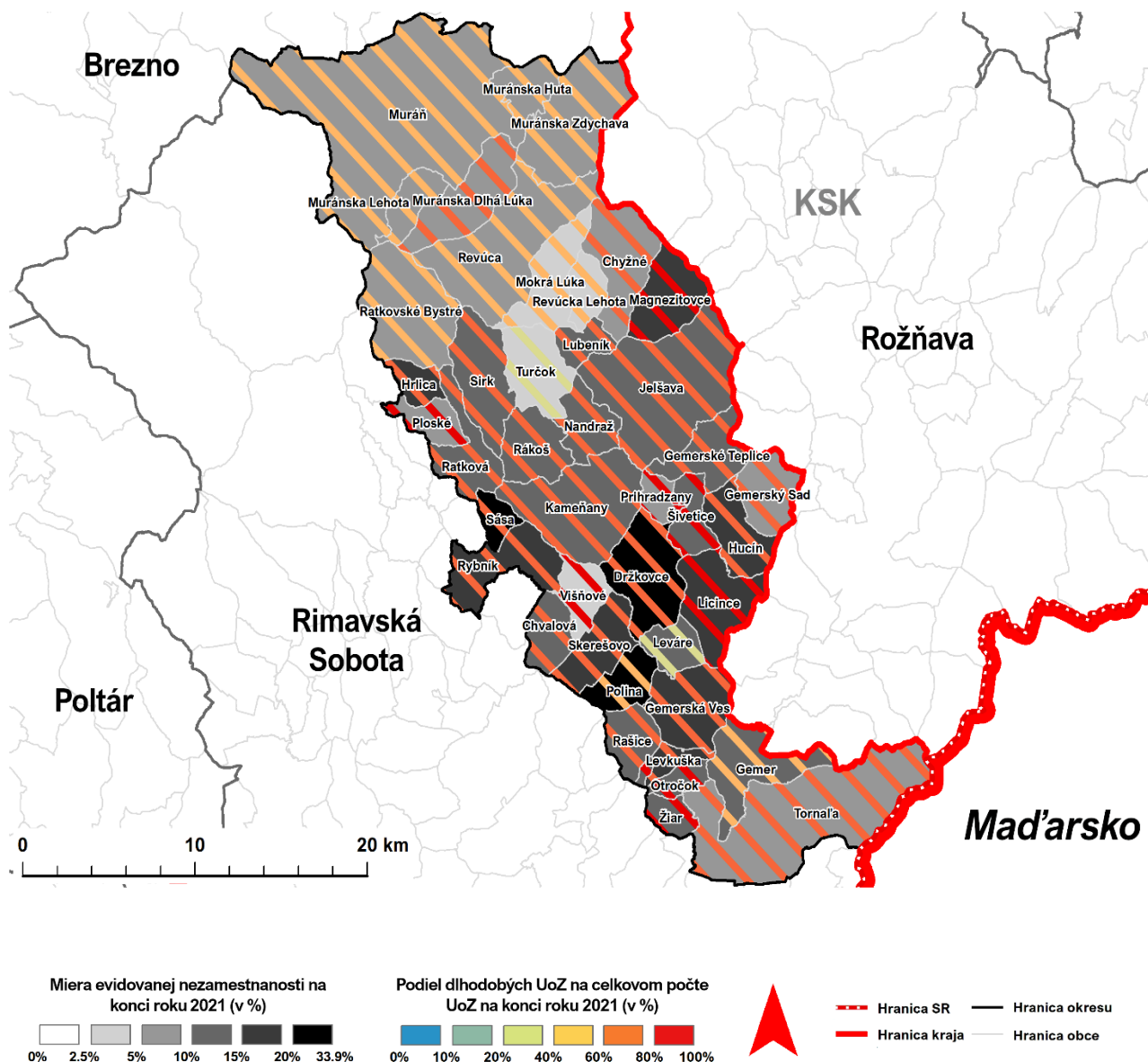
Graf č. 11 Počet UoZ podľa veku v okrese Revúca¹¹⁾

Mapa č. 1 Podiel dlhodobých UoZ na celkovom počte UoZ na konci roka 2021 (spracované na základe údajov ŠÚSR)

¹⁰⁾ http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SK_WIN/pr3107rr/v_pr3107rr_00_00_00_sk.

¹¹⁾ http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SK_WIN/pr3107rr/v_pr3107rr_00_00_00_sk.

1.3. Vzdelávanie

V okrese Revúca sa nachádza 23 materských škôl, 12 základných škôl, 3 stredné odborné školy a 2 gymnáziá. V školskom roku 2019/2020 navštevovalo materské školy 975 detí, základné školy 4 139 žiakov a stredné školy spolu 758 študentov.

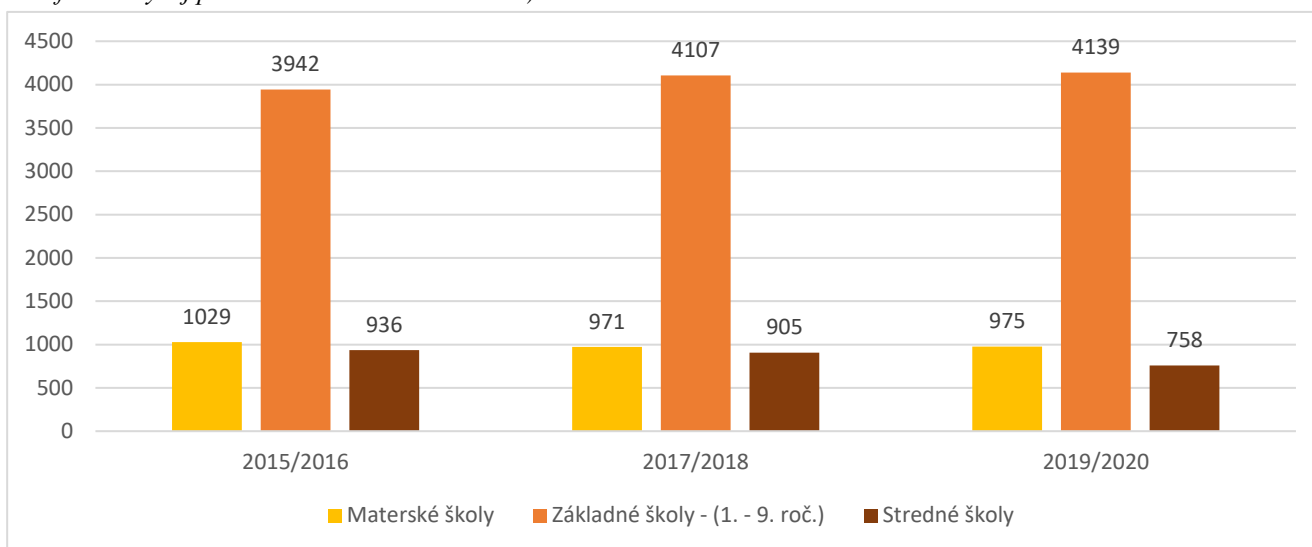
Tabuľka č. 1 Počet škôl a žiakov v okrese Revúca (údaje ŠÚSR)

Typ školy podľa okresu	Počet škôl	Počet žiakov
Revúca	40	5872
Materské školy	23	975

Základné školy (1. - 9. roč.)	12	4139
Stredné odborné školy	3	561
Gymnázia	1	130

K nárastu počtu žiakov v školskom roku 2019/2020 oproti školskému roku 2015/2016 došlo na základných školách. V materských školách sa znížil počet žiakov, rovnako, ako na stredných školách, kde to bolo spôsobené výrazným poklesom počtu žiakov na gymnáziách (až o 48 %). Naopak na stredných odborných školách došlo k nárastu počtu žiakov o 1 %.

Graf č. 12 Vývoj počtu žiakov v okrese Revúca¹²⁾

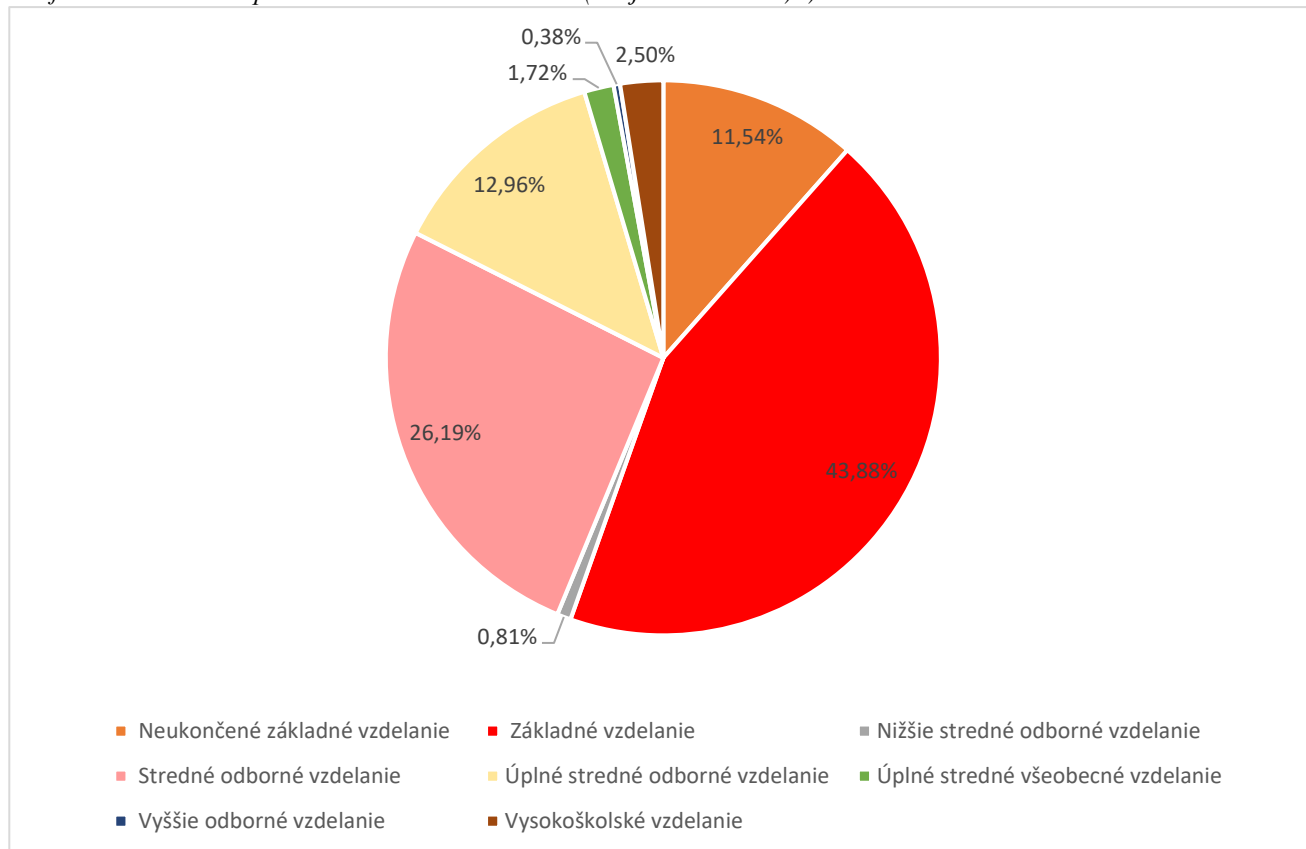

Zdroj: ŠÚ SR

Najväčší podiel UoZ z celkového počtu UoZ tvorí skupina obyvateľov so stredným odborným a stredným všeobecným vzdelaním, teda 1651 UoZ, čo predstavuje 42,3 %. Rovnako významne zastúpená je aj skupina UoZ s ukončeným základným vzdelaním, teda 1644 UoZ, čo tvorí 42,1 % UoZ a UoZ s vysokoškolským vzdelaním tvorí 2,9 %, čo je 113 UoZ.

¹²⁾ https://www.cvtisr.sk/cvti-sr-vedecka-kniznica/informacie-o-skolstve/statistiky/statisticka-rocenka-publikacia.html?page_id=9580.

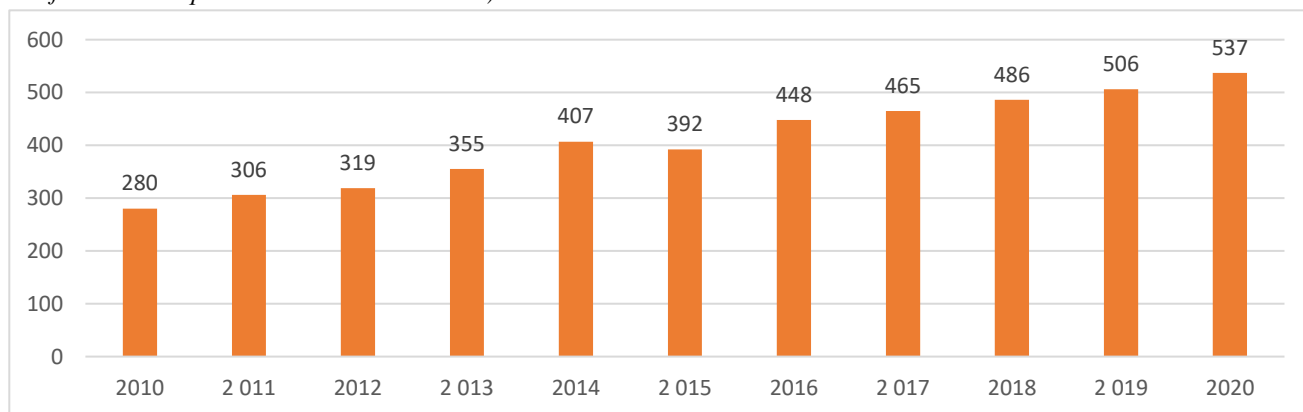
Graf č. 13 Podiel UoZ podľa dosiahnutého vzdelania (údaje k 31.3.2022)¹³⁾

1.4. Podnikateľské prostredie a príjmy

Počet podnikov v okrese za posledných 10 rokov vzrástol o 92 %, z 280 v roku 2010 na 537 v roku 2020.

Graf č. 14 Počet podnikov v okrese Revúca¹⁴⁾

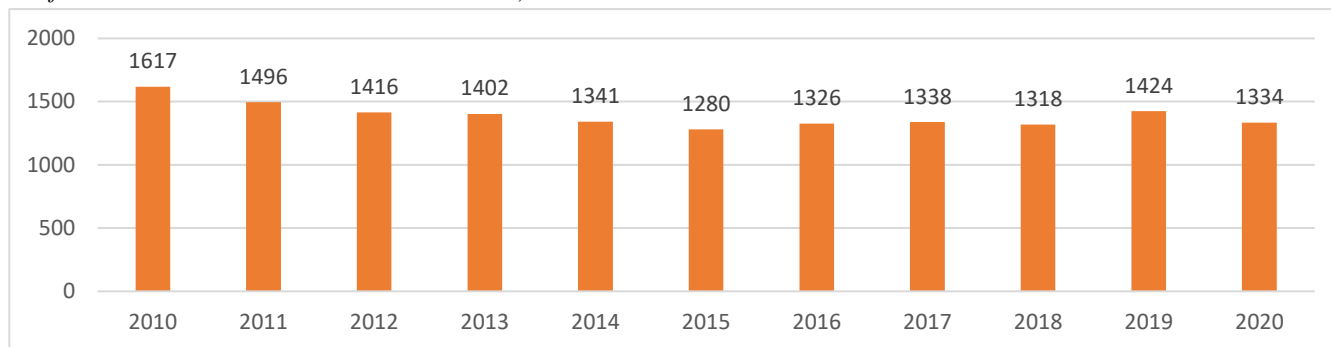

Počet živnostníkov počas sledovaného obdobia klesol o 18 % z 1617 v roku 2010 na 1334 v roku 2020, čo zodpovedá celoslovenskému trendu. Medzi živnostníkmi má silné zastúpenie obchod, stavebníctvo, poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov.

¹³⁾ https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/nezamestnanost-mesacne-statistiky/2022.html?page_id=1153450.

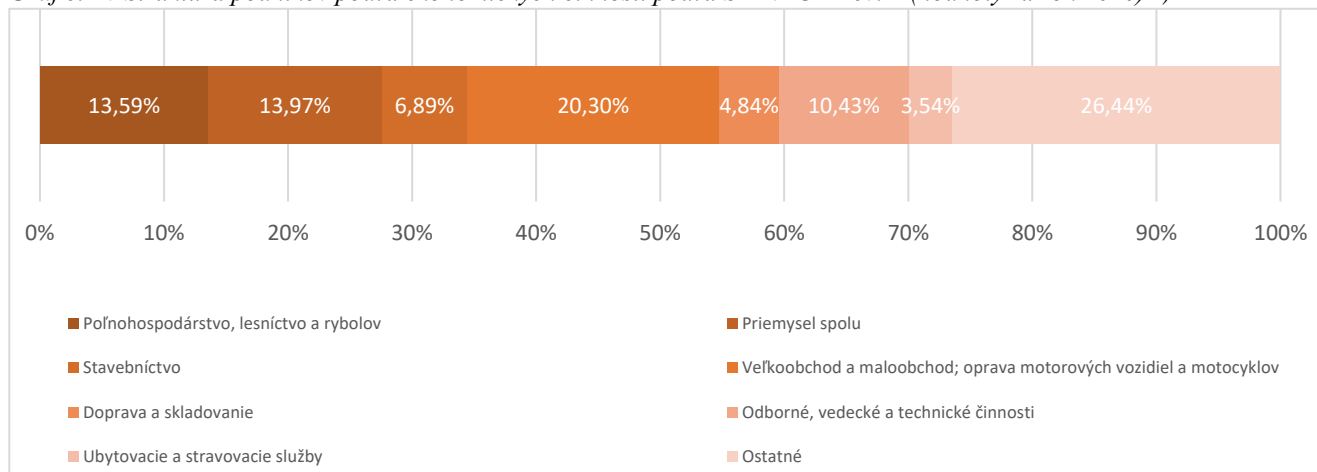
¹⁴⁾ http://datacube.statistics.sk/#/report/sk/VBD_SK_WIN/og3005rr/i5BB416A35769411D98C42448731CAA2F.

Graf č. 15 Počet živnostníkov v okrese Revúca¹⁵⁾

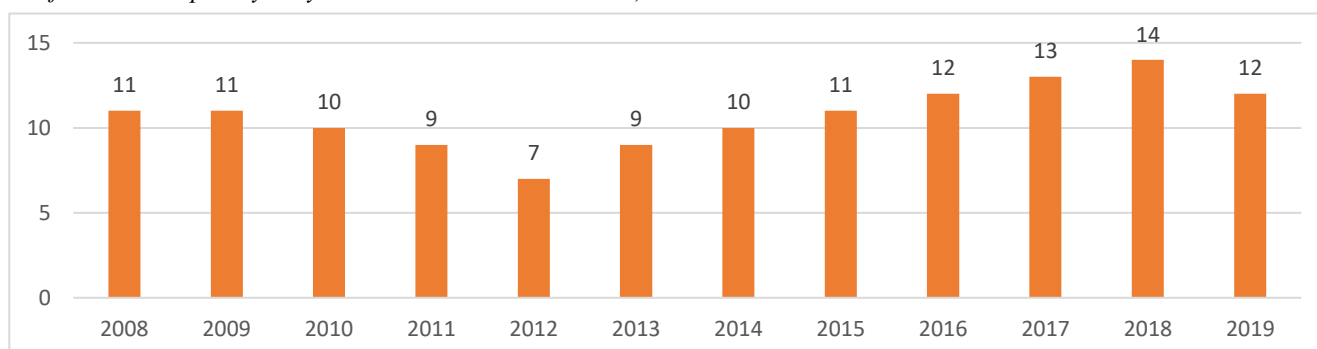
Z hľadiska predmetu podnikania dominuje v štruktúre podnikateľského sektora veľkoobchod a maloobchod. Spolu 109 subjektov s činnosťou v oblasti veľkoobchodu a maloobchodu tvorí 20,3 %, 142 subjektov s činnosťou v oblasti ostatných činností tvorí 26,44 %, 75 subjektov je orientovaných na priemysel, čo tvorí 13,97 % a 73 subjektov s činnosťou v oblasti poľnohospodárstva, lesníctva a rybolovu tvorí 13,59 %.

Graf č. 16 Štruktúra podnikov podľa ekonomických činností podľa SK NACE Rev. 2 (hodnoty za rok 2020)¹⁶⁾

Investori neprejavujú záujem o región okresu Revúca kvôli zlej infraštruktúre, členitému terénu a vzdialenosti od hlavných dopravných tepien.

Graf č. 17 Počet priemyselných závodov v okrese Revúca¹⁷⁾

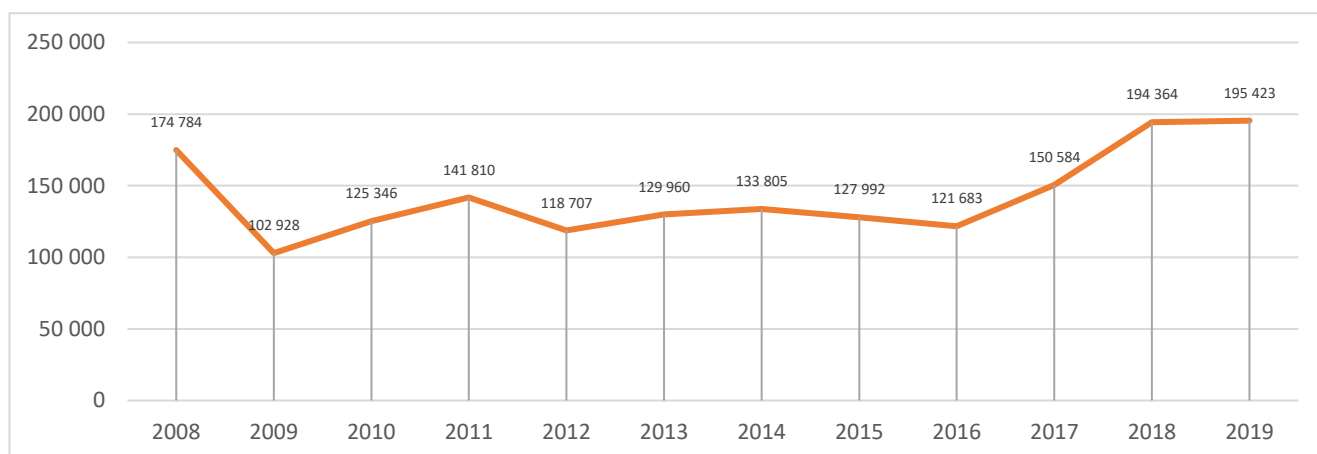

¹⁵⁾ http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SK_WIN/cr3002rr/v_cr3002rr_00_00_00_sk.

¹⁶⁾ http://datacube.statistics.sk/#!/report/sk/VBD_SK_WIN/og3005rr/i5BB416A35769411D98C42448731CAA2F.

¹⁷⁾ http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_DEM/pm3002rr/v_pm3002rr_00_00_00_sk.

Graf č. 18 Hrubý obrat priemyselných závodov v okrese Revúca¹⁸⁾

Najväčším zamestnávateľom v okrese sú Slovenské magnezitové závody, a. s. v Jelšave, nasledujú strojárské podniky LVD S3, a. s. a SLOVMAG, a. s. Lubeník a personálna agentúra ATENA – PERSONAL CONSULTING s. r. o. a ATENA - SMART CARE, s. r. o. Do okresu plyní len veľmi málo priamych zahraničných investícií. Iba 2,5 % všetkých priamych zahraničných investícií plynúcich do BBSK pripadá na okres Revúca. V okrese, konkrétne v meste Tornaľa, sa nachádza 1 hnedý priemyselný park o výmere 3,81 ha.

Tabuľka č. 2 Zamestnávateľia v okrese Revúca¹⁹⁾

Názov	SKNACE		Veľkosť organizácie (počet zamestnancov)	Tržby + výnosy
SMZ, a. s. Jelšava	B: Ťažba a dobývanie	Iná ťažba a dobývanie	500-999 zamestnancov	72 392 050,00 EUR
LVD S3, a. s.	C: Priemyselná výroba	Výroba strojov na obrábanie kovov	250-499 zamestnancov	48 789 324,00 EUR
SLOVMAG, a. s.	C: Priemyselná výroba	Výroba žiaruvzdorných výrobkov	500-999 zamestnancov	44 017 006,00 EUR
COOP JEDNOTA REVÚCA, spotrebné družstvo	G: Veľkoobchod a maloobchod	Maloobchod	150-199 zamestnancov	12 297 093,00 EUR
ATENA – PERSONAL CONSULTING s. r. o.	Q: Zdravotníctvo a sociálna pomoc	Ostatná sociálna starostlivosť bez ubytovania i. n.	500-999 zamestnancov	10 401 798,00 EUR
ARIES 2, s. r. o.	C: Priemyselná výroba	Výroba kovových konštrukcií a ich častí	150-199 zamestnancov	9 439 264,00 EUR

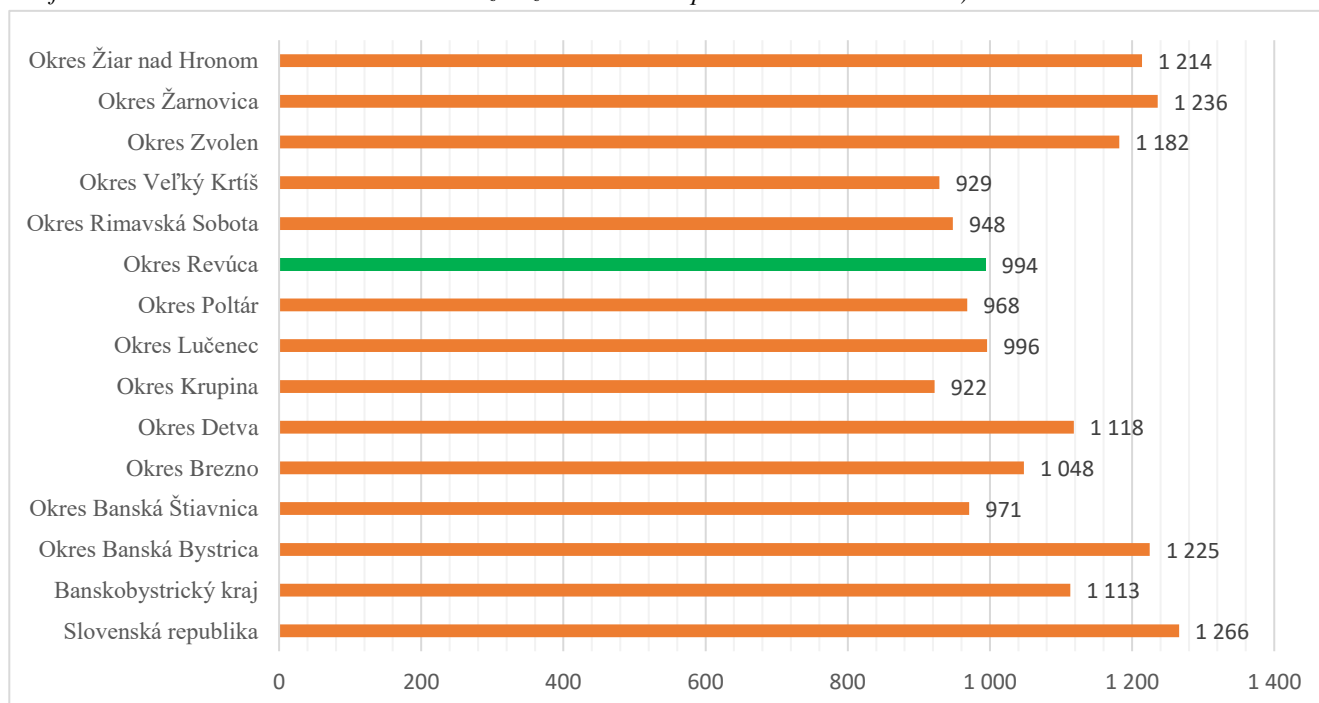
¹⁸⁾ http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_DEM/pm3002rr/v_pm3002rr_00_00_00_sk.

¹⁹⁾ Index podnikateľa.

I.P.A. - Kovovýroba spol., s. r. o.	C: Priemyselná výroba	Výroba neelektrických zariadení pre domácnosti	100-149 zamestnancov	4 232 031,00 EUR
ATENA – PERSONAL, s. r. o.	N: Administratívne a podporné služby	Činnosti agentúr sprostredkujúcich zamestnania	100-149 zamestnancov	644 863,00 EUR
ATENA - SMART CARE, s. r. o.	N: Administratívne a podporné služby	Činnosti agentúr sprostredkujúcich zamestnania	250-499 zamestnancov	16 591,00 EUR
Mesto Revúca	O: Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	Všeobecná verejná správa	200-249 zamestnancov	N/A
Nemocnica s poliklinikou, n. o. Revúca	Q: Zdravotníctvo a sociálna pomoc	Činnosti nemocníc	200-249 zamestnancov	N/A
Odborný liečebný ústav psychiatrický	Q: Zdravotníctvo a sociálna pomoc	Činnosti nemocníc	100-149 zamestnancov	N/A

Priemerná nominálna mzda zamestnancov v okrese bola v roku 2019 na úrovni 994 EUR. Celoslovenský priemer bol o 298 EUR vyšší. Priemerná nominálna mzda v okrese Revúca je na úrovni 76 % celoslovenského priemeru.

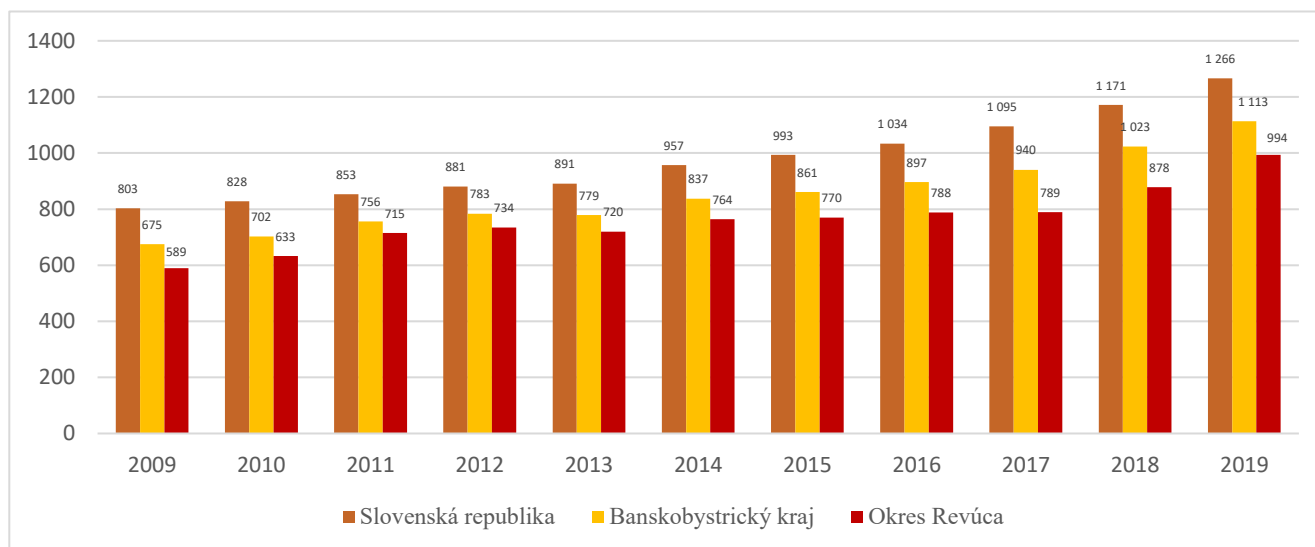
Graf č. 19 Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca v porovnaní s BBSK a SR²⁰)

Od roku 2009 rástla priemerná nominálna mesačná mzda zamestnancov v okrese Revúca priemerným tempom 4,87 % ročne, čo je mierne rýchlejšie tempo ako je tempo rastu miezd v kraji (4,65 %). Priemerná mzda

²⁰⁾ http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_DEM/np3110rr/v_np3110rr_00_00_00_sk.

zamestnancov v roku 2019 dosiahla úroveň 994 EUR, čo je o 10,7 % menej ako priemerná mzda v BBSK a o 21,5 % menej ako priemerná mzda v SR (údaje zisťované pracoviskovou metódou).

Graf č. 20 Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca v okrese revúca v porovnaní s BBSK a SR²¹⁾

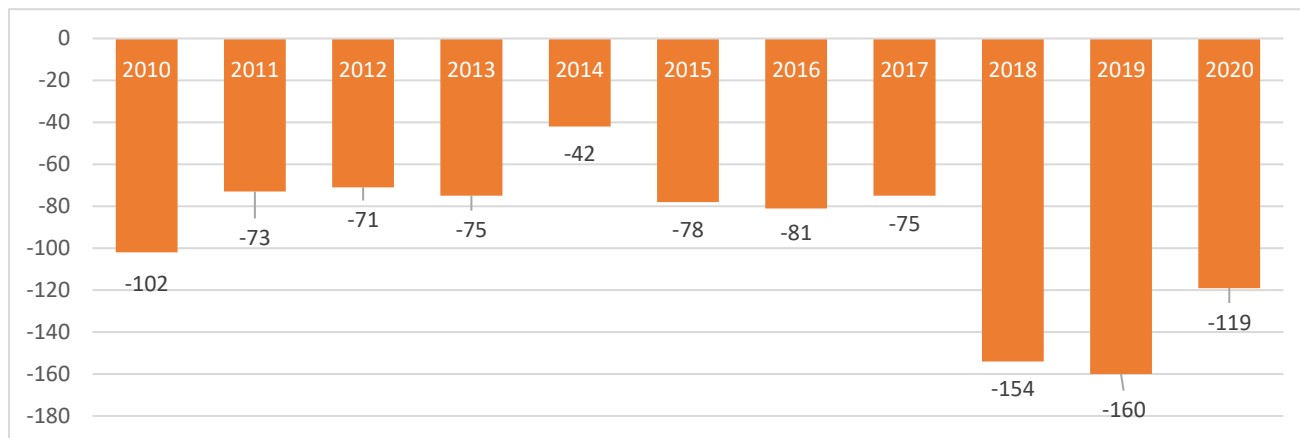
Okres má nadpriemerný podiel lesných pozemkov. Podiel poľnohospodárskej pôdy je nižší ako priemer v kraji. Hektárová úroda plodín je naopak pri viacerých plodinách (napr. zrniny, obilniny, zemiaky) vyššia oproti priemeru v kraji. Intenzita chovu hospodárskych zvierat v okrese je podpriemerná. Nachádzajú sa tu aj ložiská baritu, keramických surovín, dekoračného kameňa, sadrovca a anhydritu, či stavebného kameňa. Prevádzky na ťažbu a spracovanie magnezitu výrazne ovplyvňujú stav a kvalitu životného prostredia. Ekonomická aktivita sa koncentruje v mestách Revúca, Jelšava, Tornaľa a Lubeník.

1.5. Migrácia

Okres Revúca mal za posledných 10 rokov negatívnu bilanciu migračného salda. Z okresu sa za sledované obdobie vysťahovali najmä produktívni obyvatelia – prevažne mladí ľudia vo veku od 25 do 39 rokov, ktorí tvorili takmer 40 % všetkých vysťahovaných. Z toho 36 % ľudí nad 15 rokov malo ukončené úplné stredoškolské vzdelanie a 24 % malo vysokoškolské vzdelanie. Percentuálny pokles počtu obyvateľov v okrese je vyšší ako je priemer v kraji. Trend sa od roku 2014 mierne zrýchlil. Z okresu sa sťahujú najmä mladí ľudia v produktívnom veku. Najčastejšie odchádzajú do susedných okresov Rimavská Sobota a Rožňava, Bratislava.

²¹⁾ http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_DEM/pm3002rr/v_pm3002rr_00_00_00_sk.

Graf č. 21 Migračné saldo v okrese Revúca²²⁾

1.6. Dopravná infraštruktúra

Výrazným nedostatkom pre rozvoj okresu je minimálne pokrytie cestami I. triedy a rýchlostnými cestami. Na území okresu je 236 km ciest a z toho rýchlostné cesty predstavujú 7,8 km (R2), cesty I. triedy 11,85 km, cesty II. triedy 89 km a cesty III. triedy 127 km. Územie okresu Revúca je prístupné z južnej strany z cesty I/16 od Rimavskej Soboty a I/67 zo smeru od hraničného priechodu Kráľ (s Maďarskom) a následne cestami II. triedy od Hnúšte a Tisovca v rámci okresu Rimavská Sobota. Územím prechádzajú cesty druhej triedy č. II/526, II/531 a II/532. Ostatné obce, ktoré nie sú priamo napojené na cesty I. alebo II. triedy sú napojené cestami III. triedy.

V rámci železničnej dopravy má v súčasnosti pre obsluhu okresu význam nákladná doprava, ktorá je prevažne využívaná bankským a drevárskym priemyslom (Revúca – Lubeník – Jelšava – Plešivec). Osobná doprava je na trati Plešivec – Lubeník – Jelšava – Revúca – Muráň zrušená. Okresné mesto Revúca nie je na hlavnom ťahu železničnej ani cestnej dopravy. Stav vozoviek nie je najlepší. Podľa evidencie Úradu BBSK je z celkového počtu 216 997 km ciest II. a III. triedy v nevyhovujúcom stave 28 % a v havarijnom stave 2 %. Mesto Tornaľa sa nachádza na hlavnej trase železničných trás spájajúcich Bratislavu s Košicami a Budapešť s Varšavou. Okresom taktiež prechádza rýchlostná komunikácia R2 – obchvat Tornale v polovičnom profile.

Tabuľka č. 3 Stav ciest v okrese Revúca²³⁾

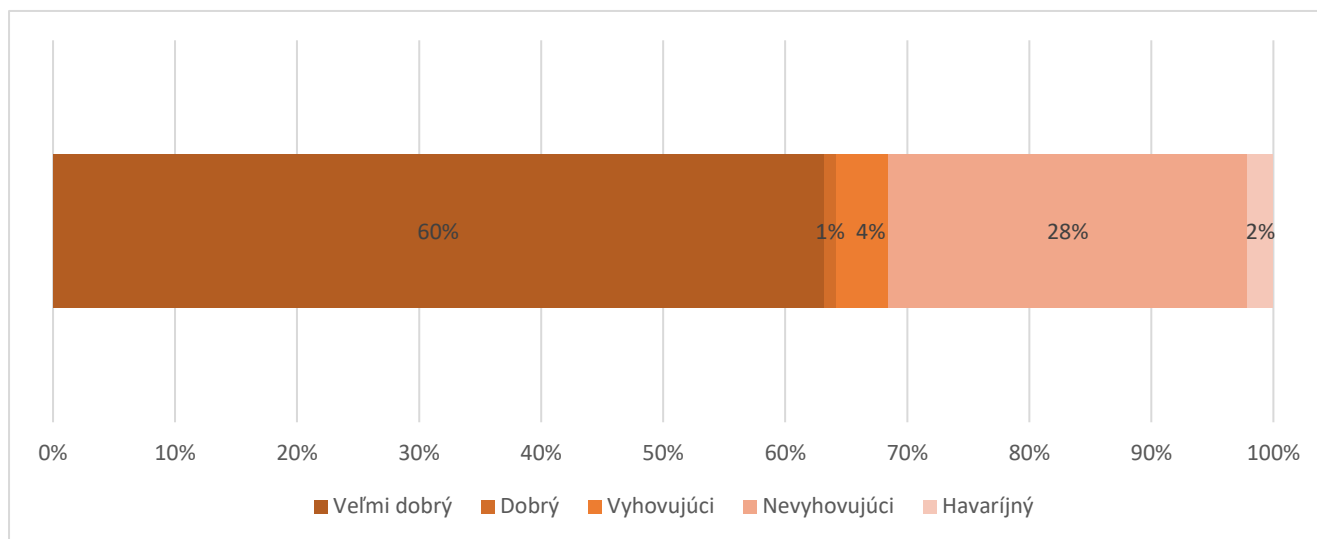
Trieda cesty	Dĺžka ciest (km)
I.	11,850
II.	89,140
III.	126,700
Rýchlostné cesty	7,850

Zo stavebno-technického stavu ciest po hlavných prehliadkach vyplýva, že kvalita ciest sa v okrese Revúca zlepšuje. Zatiaľ čo po hlavných prehliadkach v roku 2019 bolo v nevyhovujúcom alebo havarijnom stave 34 % ciest, v roku 2020 to už bolo len 30% ciest.

²²⁾ http://datacube.statistics.sk/#/view/sk/VBD_DEM/om7106rr/v_om7106rr_00_00_00_sk.

²³⁾ www.cdb.sk.

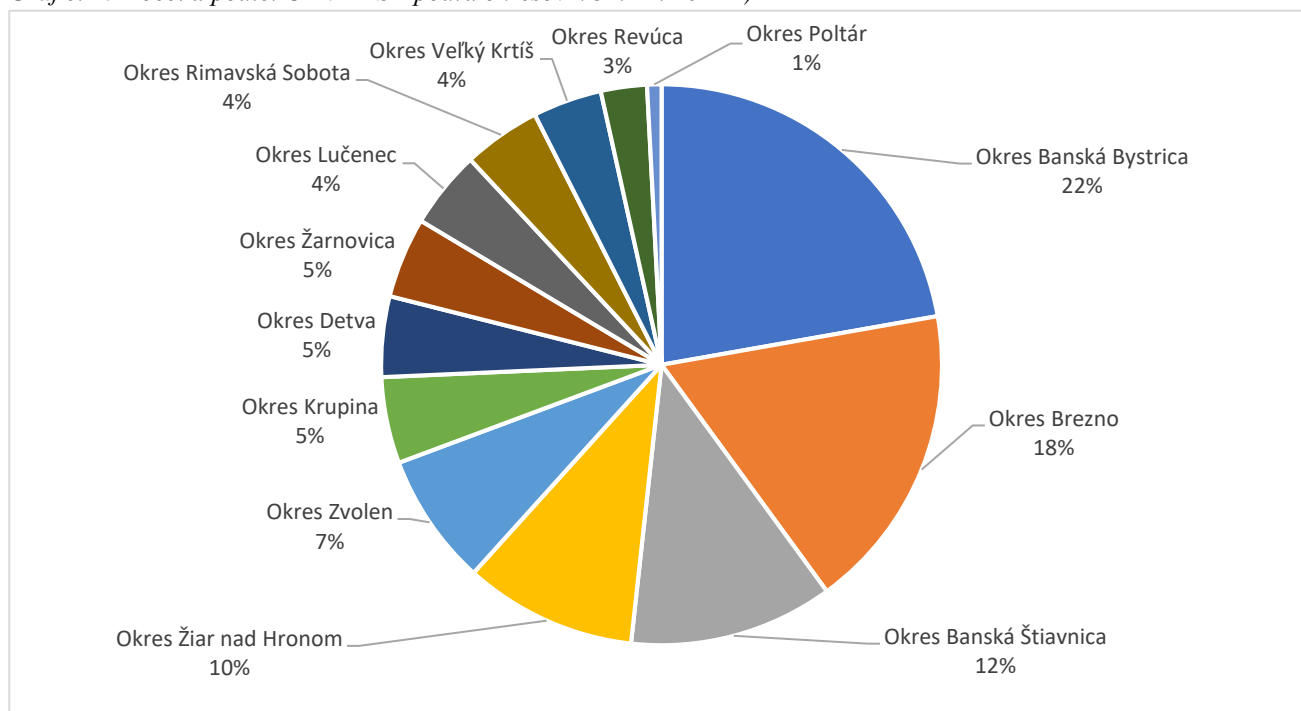
Graf č. 22 Stavebno-technický stav ciest II. a III. triedy v okrese Revúca²⁴⁾

1.7. Cestovný ruch

Z hľadiska kapacít a výkonov UZ možno konštatovať, že vzhľadom na veľkosť okresu Revúca je cestovný ruch v porovnaní s ostatnými okresmi rozvinutý pomerne slabo. Podiel UZ v okrese Revúca na celkových výkonoch kraja je len 3 %.

Graf č. 23 Počet a podiel UZ v BBSK podľa okresov k 31. 12. 2021²⁵⁾

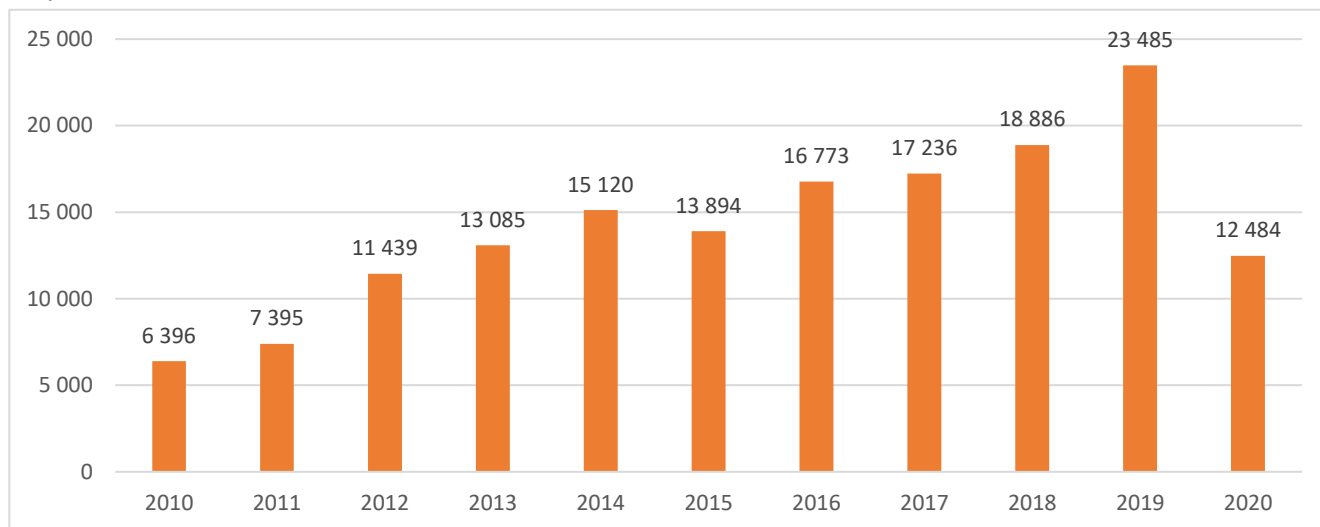

Návštevnosť sa od roku 2016 mierne zvyšovala. Návštevníci ubytovaní v okrese zostávajú v UZ kratšie a tržby na 1 návštevníka sú nižšie ako je priemer kraja. Z hľadiska sezónnosti sú najsilnejšími mesiacmi letné mesiace júl a august.

²⁴⁾ www.cdb.sk.

²⁵⁾ http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SK_WIN2/cr3808qr/v_cr3808qr_00_00_00_sk.

Graf č. 24 Počet návštevníkov v UZ v okrese Revúca²⁶⁾

Z celkového počtu návštevníkov v kraji tvorili návštevníci v okrese Revúca len 2,98 %. V okrese sa nachádza 16 ubytovacích zariadení s celkovou kapacitou 600 lôžok. Počet návštevníkov v týchto zariadeniach bol v roku 2020 12 484 osôb. Počet prenocovaní návštevníkov tvoril 31 875.

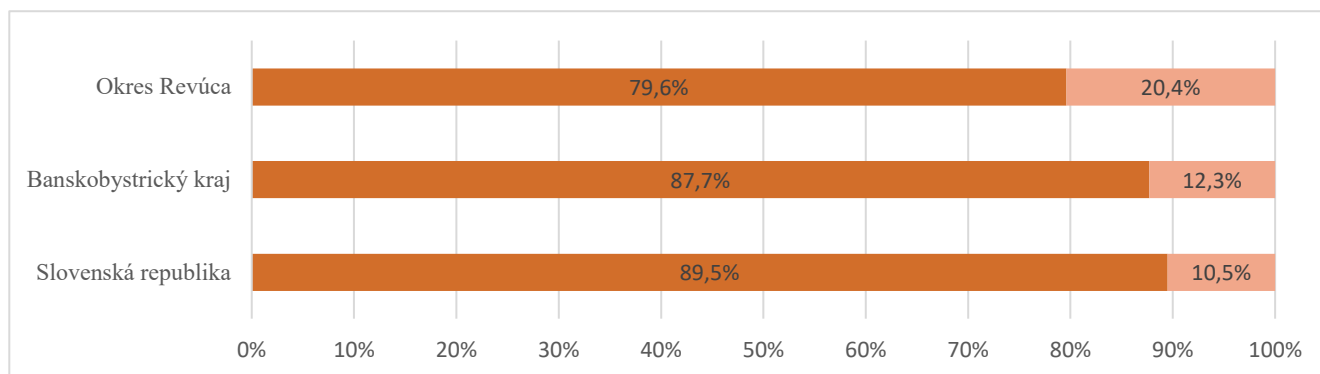
Prevažná časť okresu Revúca má hornatý reliéf Revúckej vrchoviny, Stolických vrchov a Spišsko - gemerského krasu (Muránska planina). Do južnej časti zasahuje aj Slovenský kras, Juhoslovenská kotlina a za riekou Slaná, Bodvianska pahorkatina. Severnú časť okresu tvorí Národný park Muránska planina. Do juhovýchodnej časti zasahuje ochranné pásmo Národného parku Slovenský kras. Tento výnimočný prírodný potenciál pre cestovný ruch a ďalšie ekonomické aktivity je však dlhodobo nedostatočne využívaný. Najvýznamnejšie turistické atraktivity sú Národný park Muránska planina, Muránsky hrad, prvé slovenské gymnázium v Revúcej, Oltár Majstra Pavla v Chyžnom, Gotická cesta –sakrálne pamiatky, Morské oko v Tornali, Gemerské spojky.

1.8. Bývanie a infraštruktúra

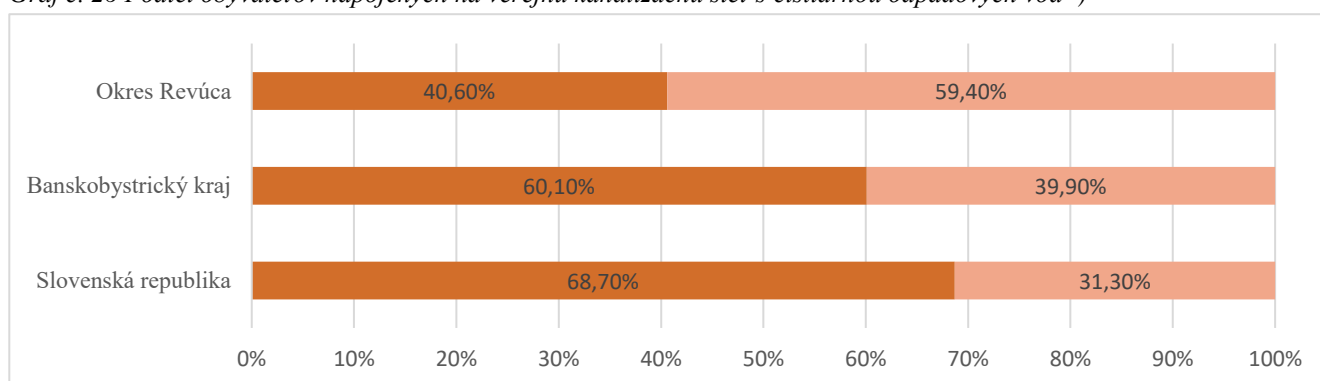
Zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou z verejných vodovodov nie je dostačujúce. Len 79,6 % obyvateľov je zásobovaných pitnou vodou z verejných vodovodov, v BBSK je to 87,7 %. Na druhej strane má okres dostatok podzemných vodných zdrojov. V okrese sú registrované aj minerálne pramene v lokalite Tornaľa, prameň Zoltánka. 40,6 % obyvateľov je napojených na fungujúce čistiarene odpadových vôd, čo je neakceptovateľný stav.

²⁶⁾ http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SK_WIN/cr3002rr/v_cr3002rr_00_00_00_sk.

Graf č. 25 Podiel obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov (hodnoty za rok 2019)²⁷⁾

Graf č. 26 Podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť s čistiarnou odpadových vôd²⁸⁾

1.9. Marginalizované komunity

Na základe kvalifikovaného odhadu z Atlasu rómskych komunít 2019 je rómske obyvateľstvo v okrese Revúca zastúpené podielom 35 %. Až 10 % obyvateľov okresu žije v takzvaných MRK. Ide o lokality v ktorých žijú obyvatelia kategorizovaní pri zbere dát zástupcami obce ako Rómovia v podmienkach koncentrovanej chudoby, to znamená deprivácií v oblasti typu a kvality bývania, pokrytia základnou infraštruktúrou ako aj dostupnosti verejných služieb.

Tabuľka č. 4 Počet obcí zaradených do Atlasu rómskych komunít v okrese Revúca

Okres	Počet obyvateľov k 31.12.2020	Najmenej rozvinutý okres	Počet obcí spolu	Počet obcí zaradených v Atlase	Podiel obcí zaradených v Atlase	Počet obcí s podielom rómskeho obyvateľstva nad 50 %
Revúca	39.349	Áno	42	29	69 %	12

Tabuľka č. 5 Mikroregióny v okrese Revúca a MRK zaradené do Atlasu rómskych komunít

1. MIKROREGIÓN MAGNEZIT	
Okres Revúca	Počet združených obcí - 10
Rozloha mikroregiónu – 19 548 ha	Počet obyvateľov mikroregiónu – 20 061

²⁷⁾ http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SK_WIN2/vh3001rr/v_vh3001rr_00_00_00_sk.

²⁸⁾ http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SK_WIN2/vh3001rr/v_vh3001rr_00_00_00_sk.

Obec	Počet obyvateľov	Obec v Atlase rómskych komunit	Podiel rómskych občanov v %
Chyžné	421	Áno	11 % - 20 %
Jelšava	3135	Áno	41 % - 50 %
Lubeník	1287	Áno	21 % - 30 %
Magnezitovce	480	Áno	51 % - 60 %
Revúca	13 000	Áno	11 % - 20 %
Nandráž	269	Áno	60 % - 70 %
Muránska Zdychava	222	Nie	
Rákoš	400	Nie	
Mokrú Lúka	534	Nie	
Revúcka Lehota	313	Nie	

2. MIKROREGIÓN MURÁNSKA PLANINA

Okres Revúca 3 obce + 1 obec okres R. Sobota + 2 obce okres Brezno	Počet združených obcí - 6		
Rozloha mikroregiónu – 29.289 ha	Počet obyvateľov mikroregiónu – 5.451 obyvateľov		
Obec	Počet obyvateľov	Obec v Atlase rómskych komunit	Podiel rómskych občanov v %
Michalová			
Pohronská Polhora			
Muráň	1256	Áno	31 % - 40 %
Muránska Huta	190	Nie	
Muránska Lehota	199	Nie	
Tisovec	3806	Áno	1 % - 10 %

3. ZDRUŽENIE OBCÍ POD MUTNOM

Okres Revúca	Počet združených obcí - 6		
Rozloha mikroregiónu – 6.851 ha	Počet obyvateľov mikroregiónu – 2.780 obyvateľov		
Obec	Počet obyvateľov	Obec v Atlase rómskych komunit	Podiel rómskych občanov v %
Gemerské Teplice	362	Áno	41 % - 50 %
Gemerský Sad	300	Áno	21 % - 30 %

Hucín	946	Áno	81 % - 90 %
Licince	732	Áno	61 % - 70 %
Prihradzany	76	Nie	
Šivetice	364	Áno	91 % - 100 %

4. MIKROREGIÓN RATKOVÁ A OKOLIE

Okres Revúca 9 obcí a okres Rimavská Sobota 5 obcí		Počet združených obcí - 16	
Rozloha mikroregiónu – 17 867 ha		Počet obyvateľov mikroregiónu – 4 117 obyvateľov	
Obec	Počet obyvateľov	Obec v Atlase rómskych komunit	Podiel rómskych občanov v %
Hrlica	67	Nie	
Kameňany	840	Áno	81 % - 90 %
Ploské	71	Áno	51 % - 60 %
Ratková	628	Áno	61 % - 70 %
Ratkovské Bystré	320	Nie	
Rybník	171	Áno	81 % - 90 %
Sása	202	Áno	81 % - 90 %
Sirk	1281	Áno	41 % - 50 %
Turčok	284	Áno	41 % - 50 %
Krokava	25	Nie	
Potok	21	Nie	
Ratkovská Lehota	46	Nie	
Ratkovská Suchá	41	Nie	
Rovné	120	Nie	

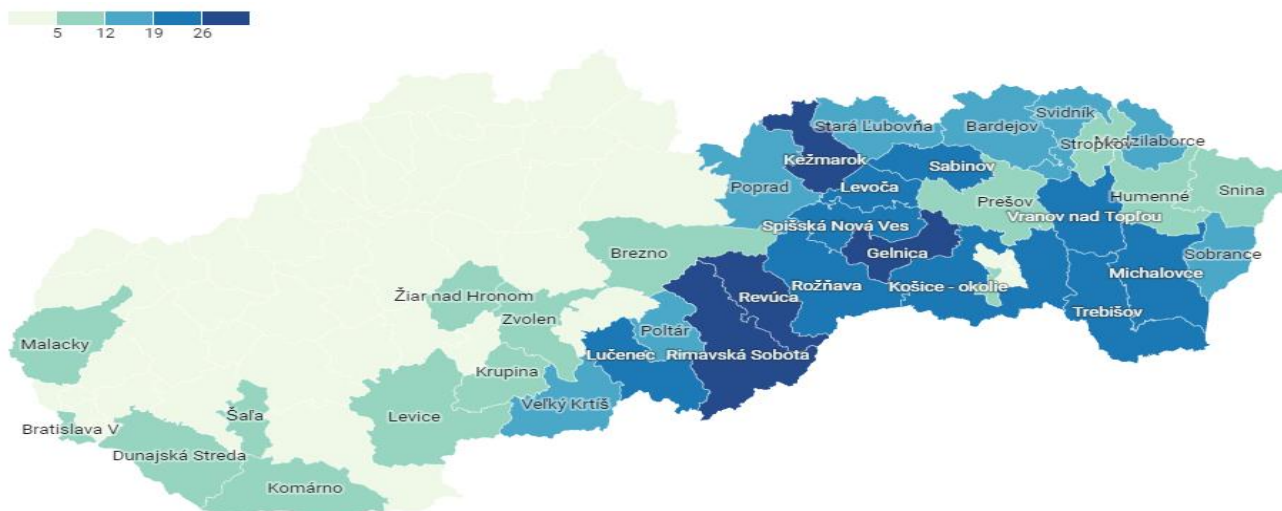
5. MIKROREGIÓN TURIEC V GEMERI

Okres Revúca		Počet združených obcí - 12	
Rozloha mikroregiónu – 12.677 ha		Počet obyvateľov mikroregiónu – 4.024 obyvateľov	
Obec	Počet obyvateľov	Obec v Atlase rómskych komunit	Podiel rómskych občanov v %
Držkovce	600	Áno	51 % - 60 %
Gemer	903	Áno	21 % - 30 %
Gemerská Ves	993	Áno	61 % - 70 %
Chvalová	200	Áno	41 % - 50 %

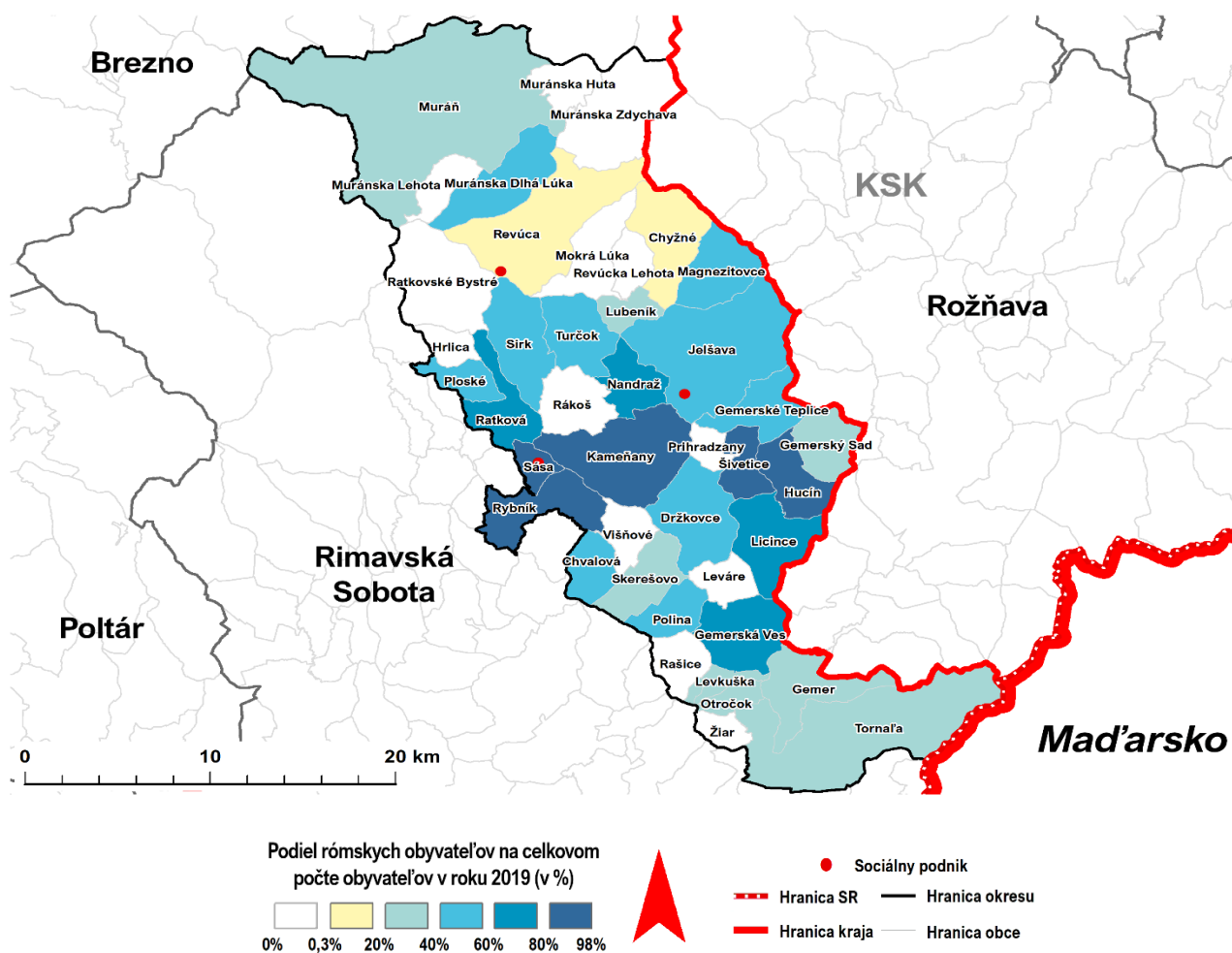
Leváre	79	Nie	
Levkuška	235	Áno	21 % - 30 %
Otročok	343	Áno	21 % - 30 %
Polina	134	Áno	31 % - 40 %
Rašice	119	Nie	
Skerešovo	222	Áno	21 % - 30 %
Višňové	71	Nie	
Žiar	125	Nie	

Z celkového počtu 42 obcí okresu bolo do Atlasu rómskych komunít zaradených 29 obcí. Okres Revúca disponuje časťami, ktoré sú na tom z hľadiska dostupných indikátorov kvality života ešte horšie ako je štandardom u bežných obyvateľov. Až 82 % rómskych obyvateľov (t. j. 10,5 tisíc) žije v koncentráciách.

Mapa č. 2 Podiel rómskeho obyvateľstva na obyvateľstve okresov SR podľa údajov Atlasu rómskych komunít 2019

Mapa č. 3 Podiel rómskeho obyvateľstva na celkovom počte obyvateľov okresu Revúca v roku 2019 (údaje podľa Atlasu rómskych komunít v Slovenskej republike)

1.10. Zhrnutie analýzy hospodárskeho, sociálneho a demografického stavu okresu

Najvýznamnejšie faktory vyplývajúce z analýzy hospodárskeho, sociálneho a demografického stavu okresu:

1. V oblasti demografického vývoja

- nízky podiel obyvateľov v predproduktívnom veku,
- vysoký podiel obyvateľov v produktívnom veku (67 %),

2. V oblasti nezamestnanosti

- vysoká miera evidovanej nezamestnanosti,
- vysoký podiel dlhodobo nezamestnaných na celkovom počte UoZ (53 %),
- vysoký podiel UoZ vo veku nad 50 rokov (31,85 % z celkového počtu UoZ),

3. V oblasti vzdelávania:

- silne vecne významne horšie výsledky testovania vedomostí na ZŠ ako národný priemer,
- významný podiel UoZ s ukončeným základným vzdelaním (42,1 %) a stredným odborným a všeobecným vzdelaním (42,3 %),

4. V oblasti podnikateľského prostredia a príjmov:

- prítomnosť 3 podnikov s počtom zamestnancov nad 500 a 2 podnikov s počtom zamestnancov nad 250,
- nízky podiel priamych zahraničných investícií,
- podpriemerná mesačná nominálna mzda,

5. V oblasti migrácie:

- dlhodobo negatívne migračné saldo,

6. V oblasti dopravnej infraštruktúry:

- absencia diaľnice a minimálne pokrytie cesty I triedy,
- nevyhovujúca kvalita ciest II, a III. Triedy,
- vybudované železničné trate, význam pre okres majú nákladné vlaky v smere Revúca – Lubeník – Jelšava – Plešivec,

7. V oblasti cestovného ruchu

- nízko rozvinutý cestovný ruch,
- nízky počet ubytovacích zariadení,
- najvýznamnejším prírodným potenciálom pre rozvoj cestovného ruchu je Národný park Muránska planina a Národný park Slovenský kras,

8. V oblasti bývania a infraštruktúry

- nízka napojenosť na vybudovaný verejný vodovod, kanalizáciu a čistiarne odpadových vôd,

9. V oblasti marginalizovaných komunit

- 10 % obyvateľov žije v MRK,
- 35 % zastúpenia rómskeho obyvateľstva v okrese,

- 29 z 42 obcí okresu bolo zaradených do Atlasu rómskych komunit,
- deprivácia v oblasti typu a kvality bývania, pokrytia základnou infraštruktúrou ako aj dostupnosti verejných služieb v obciach s vysokým zastúpením MRK,
- prítomnosť 2 registrovaných integračných sociálnych podnikov.

2. IMPULZY K VYPRACOVANIU PLÁNU ROZVOJA NRO REVÚCA

V rámci prípravy Plánu rozvoja NRO Revúca bola vytvorená expertná pracovná skupina, vytvorenie ktorej iniciovalo MIRRI SR a členmi ktorej boli zástupcovia Okresného úradu Revúca, Úradu BBSK, Úradu splnomocnenca vlády SR pre MRK, zástupcovia miestnych akčných skupín a ďalších sociálno-ekonomických partnerov v území. Touto pracovnou skupinou a jej členmi boli identifikované problémy a výzvy, ktoré sú považované za prekážky v rozvoji okresu Revúca. Zároveň boli pri príprave Plánu rozvoja NRO Revúca identifikované potenciály rozvoja v okrese Revúca. Problémy a výzvy, potenciály rozvoja okresu boli zoskupené do jednotlivých oblastí členmi expertnej pracovnej skupiny nasledovne:

Tabuľka č. 6 Potenciály rozvoja, problémy a výzvy identifikované v jednotlivých oblastiach

OBLASŤ	POTENCIÁLY ROZVOJA	PROBLÉMY A VÝZVY
Zamestnanosť a podnikanie	<ul style="list-style-type: none"> Existencia mladej a vzdelanej pracovnej sily, v súčasnosti migrujúcej za prácou mimo okres; Dostatok pracovnej sily s charakteristikou nízko kvalifikovaná, bez kvalifikácie, so slabými pracovnými návykmi; Prítomnosť konkurencieschopných malých a stredných firiem v rôznych odvetviach; Potenciál pre znovu oživenie poľnohospodárstva a potravinárskej výroby – najmä pestovanie ovocia a zeleniny : z farmy na stôl; Tradície umeleckej a remeselnej výroby; Potreba dobudovania infraštruktúry ako potenciál pre vytvorenie pracovných miest; Ochrana životného prostredia, pôdy a vody; 	<ul style="list-style-type: none"> Vysoká miera nezamestnanosti; Nepriaznivá štruktúra UoZ: dlhodobá nezamestnanosť, štruktúra UoZ podľa vzdelania, slabé pracovné návyky u MRK; Migrácia mladej a vzdelanej pracovnej sily za prácou mimo okres - nízka dostupnosť pracovných príležitostí v okrese; Nedostatok pracovných príležitostí v oblasti využitia manuálnej práce (pre uplatnenie nízko kvalifikovanej pracovnej sily) – v stavebníctve, v poľnohospodárstve, v údržbe verejných priestranstiev; Slabá podpora začínajúcich podnikateľov a malých a stredných podnikov – nízka atraktívnosť pre investorov; Nízka podpora podnikateľských subjektov a subjektov sociálnej ekonomiky – zníženie konkurencieschopnosti, úpadok, až zánik subjektov;

	<ul style="list-style-type: none"> • Prepojenie výskumu a praxe a vzdelávania s potrebami trhu práce; • Rastúci dopyt po integrovaných službách zdravotnej a sociálnej starostlivosti, nárast starnúceho obyvateľstva. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatočný počet integračných sociálnych podnikov, v ktorých by mohli získať zamestnanie a zručnosti osoby s nízkym vzdelaním; • Neschopnosť subjektov vytvárať rozvojové a inovačné prvky, ako aj čerpať prostriedky EŠIF a z iných podporných mechanizmov.
<p style="text-align: center;">Cestovný ruch</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Najvýznamnejším potenciálom územia okresu z hľadiska cestovného ruchu je kombinácia prírodných daností – klímy, cenných biotopov a reliéfu; • Bohatý historický a kultúrny potenciál: pamiatky; folklór a remeslá; • Prírodný potenciál pre rozvoj agroturizmu a vidieckej turistiky; • Potenciál pre vytvorenie komplexného produktu v cestovnom ruchu; • Bezpečnosť, dostupnosť a vybavenosť verejných priestorov; • Celoživotné vzdelávanie pracovníkov cestovného ruchu : marketingové nástroje, inovácie; • Propagácia a prezentácia regiónu, atrakcií, subjektov. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatočné využitie potenciálu v oblasti cestovného ruchu a agroturistiky; • Nedostatočné využitie podmienok pre rozvoj vidieckeho turizmu, agroturizmu a turistiky (pešia turistika a cykloturistika), • Nedostatok doplnkovej infraštruktúry cestovného ruchu - multifunkčné ihriská, detské a workoutové ihriská, vyhliadkové veže, altánky, oddychové zóny, rybníky a podobne; • Nedostatočná prepojenosť (sieťovanie) subjektov pôsobiacich v cestovnom ruchu; • Nedostatočná propagácia, marketing absentujúci strategický prístup; • Nižšia úroveň a kvalita služieb – vrátane jazykových nedostatkov; • Absencia nových trendov v trávení voľného času a pre rozvoj cestovného ruchu; • Nevyužívanie tradície poľnohospodárskej a potravinárskej produkcie (napr. bryndza, syry, chlieb, mäsové výrobky, krmivo, ovocie, zelenina, regionálne značenie miestnych produktov GEMER-MALOHONT – na podporu agroturizmu); • Nedostatok inovatívnych ubytovacích služieb; • Nevysporiadané vlastnícke vzťahy limitujúce rozvoj nových

		<p>aktivít;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Chátrajúce budovy a objekty; znečisťované vodné toky a zhoršená kvalita povrchových vôd; zdevastované a znečistené pramene vody a studne; • Výrazná interná disparita okresu – zaostávanie južnej časti v budovaní infraštruktúry cestovného ruchu a doplnkových služieb.
Doprava a dostupnosť	<ul style="list-style-type: none"> • Železnica - ako kostra budúcej integrovanej ekologickej verejnej dopravy, okresom železnica prechádza; • Nedostatočne rozvinutá technická a dopravná infraštruktúra. 	<ul style="list-style-type: none"> • Veľmi slabo využívaná existujúca železničná trať; • Nedostatočná dostupnosť okresu a následného zviditeľnenia pre potenciálnych investorov a návštevníkov; • Nedobudované cyklistické chodníky a turistické chodníky.
Vzdelávanie	<ul style="list-style-type: none"> • Školská infraštruktúra je dostatočne zastúpená sieťou materských, základných škôl, 3 stredných odborných škôl a 2 gymnázií; • Inovatívny potenciál odborného školstva, ktorý je potrebné zosúladiť s dopytom na trhu práce a regionálnou ekonomikou; • Nové formy neformálneho celoživotného vzdelávania; vrátane environmentálnej výchovy; 	<ul style="list-style-type: none"> • Školstvo nedostatočne reaguje na miestne potreby trhu práce, čo sťažuje prechod absolventov na trh práce a UoZ neumožňuje profesionálnu mobilitu; • Nedostatok možností duálneho vzdelávania v spolupráci s komunálnymi, či súkromnými firmami v okrese; nedostatočná podpora duálneho vzdelávania; • Nedostatok a nízka úroveň neformálneho vzdelávania, celoživotného vzdelávania a rekvalifikácie aj pre pracujúcich, ohrozených stratou zamestnania; • Malá účasť detí z MRK na predprimárnom vzdelávaní – nedostatočné kapacity zariadení, neochota rodičov.
Bývanie		<ul style="list-style-type: none"> • Nízky štandard bývania najmä u MRK;. • Nízka podpora svojpomocnej výstavby v MRK; • Nedostatok nájomných a sociálnych bytov; • V okrese absentuje kvalitné cestné napojenie, ako aj infraštruktúra v jednotlivých obciach.

<p>Základná infraštruktúra</p>		<ul style="list-style-type: none"> • Odpadové hospodárstvo - nedostatočná miera triedenia odpadov, nedostatočná sieť zberných dvorov, nelegálne skládky odpadu; • Nízka dostupnosť sociálnych služieb; • Nízka dostupnosť zdravotníckych centier; • Nedobudovaná sieť vodovodov a kanalizácií; • Zlý stav a absencia športových a detských ihrísk.
<p>MRK, sociálne podnikanie a špeciálne problémy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Existencia registrovaných integračných sociálnych podnikov; • Možnosť využitia dobrých príkladov praxe pre rozširovanie činnosti sociálnych podnikov a vytváraní nových; • Prítomnosť organizácií, ktoré pracujú s MRK; • Existujúca rozvíjajúca sa rómska tradičná kultúra . 	<ul style="list-style-type: none"> • Vysoký podiel Rómov s nízkym stupňom vzdelania v okrese; • Nedostatočná motivácia Rómov zapojiť sa a participovať na integračných programoch; • Nedostatočné pracovné návyky.
<p>Demografia</p>		<ul style="list-style-type: none"> • Migrácia mladých ľudí z okresu • Starnutie obyvateľstva • Úbytok produktívnych a vzdelaných ľudí.
<p>Administratíva - regionálny rozvoj</p>		<ul style="list-style-type: none"> • Podpora tvorby nových pracovných miest, ale nie ich udržania; • Nedostatočná propagácia výziev pre získanie príspevkov a nezáujem potencionálnych uchádzačov o čerpanie zdrojov z EŠIF– veľká byrokracia, zdĺhavé hodnotiace procesy, verejné obstarávanie; • Nejasné pravidlá rozdeľovania dotácií a slabá informovanosť verejnosti o výzvach na získanie príspevkov.

Problematické oblasti definované pri hodnotení plnenia Akčného plánu rozvoja okresu Revúca 2015-2020

Okres Revúca bol podľa osobitného predpisu²⁹⁾ zaradený Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny SR do zoznamu NRO. Následne na to bol pre okres v súlade osobitným predpisom³⁰⁾ vypracovaný Akčný plán rozvoja Revúca. Akčný plán rozvoja okresu Revúca bol schválený vládou SR na výjazdovom rokovaní dňa 13. septembra 2016 uznesením vlády SR č. 379/2016. Následnými uzneseniami vlády SR boli postupne schválené dodatky k Akčnému plánu rozvoja Revúca č. 1, č. 2, č. 3, č. 4. Okres mohol v súlade s Akčným plánom rozvoja Revúca využívať reálne nástroje, akými boli zvýhodnenia pri čerpaní európskych štrukturálnych a investičných fondov, zásadne výhodnejšie podmienky pre získanie investičných stimulov, či možnosť čerpania regionálneho príspevku. Všetky tieto opatrenia boli smerované predovšetkým k tvorbe pracovných miest, aj keď nie vždy k tvorbe udržateľných pracovných miest.

Podpora okresu sa v priebehu 5 rokov od schválenia Akčného plánu zameriavala na nasledujúce prioritné oblasti:

- Systémové opatrenia na realizáciu Akčného plánu na úrovni okresu.
- Rozvoj miestnej ekonomiky vrátane vybudovania podpornej infraštruktúry.
- Rozvoj ľudských zdrojov a zvyšovanie kvalifikácie nezamestnaných.
- Rozvoj sociálnej ekonomiky a sociálnych služieb.
- Vytvorenie podmienok pre zlepšenie stavu ostatnej infraštruktúry.

Dôvodom zaradenia okresu Revúca medzi NRO bola dlhodobo evidovaná vysoká miera nezamestnanosti, ktorá sa v období rokov 2012 - 2015 pohybovala v rozmedzí 32,55 % - 19,97 %, kým v rámci Slovenska to bolo v rozmedzí 14,44 % - 10,63 % (Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, 2016).

Celkové hodnotenie realizácie Akčného plánu okresu Revúca je pozitívne. Ročné priority, projekty, žiadosti alebo ako ich nazveme a aktivity okolo nich, prešli svojim vývinom za päť rokov (2016-2020).

Zo systémových opatrení na úrovni BBSK sa podarilo razantne zvýšiť investície do opráv a rekonštrukcií ciest II. a III. triedy. Nepodarilo sa obnoviť regionálnu železnicu Plešivec – Muráň. Nepodarilo sa zlepšiť stav v dobudovaní kanalizačných sietí, vodovodov a čistiarní odpadových vôd. V rámci štátneho podniku Lesy SR stále nelogicky odchádzalo a aj odchádza veľmi veľa drevnej hmoty mimo okres a nie je k dispozícii miestnym spracovateľom. Nepodarilo sa zrealizovať ďalšie pozemkové úpravy na usporiadanie pozemkového vlastníctva. Nezrealizovali sa ani žiadne protipovodňové opatrenia na korytách riek Muráň a Turiec. Neochota a neoperatívnosť bola zo strany ŽSR, ŠOP, čiastočne od Povodia Slanej. Región revúckeho okresu je neustále vystavený veľkým povodňovým ohrozeniam a následne škodám. Bez úspechu bolo aj rozšírenie zamestnanosti rozvojom ďalšej výroby magnezitu, napriek sľubom vládných predstaviteľov. Podarilo sa založiť oblastnú organizáciu cestovného ruchu a vytvorila sa tak možnosť jej spolupráce s krajskými organizáciami.

Spomínané aktivity, hlavne nesplnené, sú potenciálom pre budúce obdobie. V chudobnom revúckom regióne sú tieto vízie veľmi dôležité.

Pri plnení priorít bolo v jednom období dôležité vytvorenie pracovného miesta a jeho udržanie, niekedy však boli úspešne podané projekty bez vzniku pracovného miesta. Možno konštatovať, že každé nové vedenie regionálneho rozvoja malo iný pohľad na tvorbu nových pracovných miest z regionálneho príspevku. V období implementácie Akčného plánu sa však v okrese Revúca podarilo podporiť celkom 55 projektov z prostriedkov regionálneho príspevku.

²⁹⁾ Zákon č. 336/2015 Z. z. o podpore najmenej rozvinutých okresov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

³⁰⁾ Zákon č. 336/2015 Z. z. o podpore najmenej rozvinutých okresov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Počet obyvateľov regiónu od roku 2016 postupne klesá. Tento negatívny jav spôsobuje starnutie obyvateľstva, predstih počtu zomretých obyvateľov pred narodenými obyvateľmi, ako aj migrácia obyvateľov za štúdiom a za prácou do iných okresov alebo väčších krajských miest. Počet najmladšej populácie stagnuje najmä z dôvodu odlivu mladých rodín kvôli nedostatku pracovných príležitostí. Okresy Revúca a Rimavská Sobota majú najvyšší podiel poberateľov dávok v hmotnej núdzi spomedzi všetkých okresov SR.

Jediným pozitívom v regióne je, že dosahuje najnižší index starnutia spomedzi všetkých okresov v kraji. Pre úspešnú regionálnu pomoc je potrebné mať nielen dobrú predstavu, ale je potrebné predložiť aj jednotný a správny postup ako ju dosiahnuť. Potrebné je tiež zjednodušiť administratívu, spraviť ju maximálne zrozumiteľnou pre potencionálnych žiadateľov. V maximálnej miere počúvať návrhy a potreby ľudí z regiónu. Zrýchliť tok financií od podania žiadosti po realizáciu projektu.

3. NÁVRHY OPATRENÍ A ÚLOH NA ZABEZPEČENIE REALIZÁCIE A PLNENIA PLÁNU ROZVOJA NRO REVÚCA

Plán rozvoja NRO Revúca vychádza z viacerých analýz silných a slabých stránok okresu, výziev rozvoja a zhodnotenia potenciálov a taktiež zo zhodnotenia konkurenčných výhod okresu a očakávaného ďalšieho vývoja.

Hlavným cieľom Plánu rozvoja NRO Revúca je zníženie vysokej miery nezamestnanosti v okrese Revúca vytvorením nových pracovných miest, ako aj postupné odstraňovanie sociálno-ekonomického zaostávania. Hlavné oblasti podieľajúce sa na znížení nezamestnanosti sú:

- Zlepšenie podmienok pre všetky formy podnikania, podpora poľnohospodárstva, rozvoj cestovného ruchu.
- Pre všetky skupiny obyvateľstva potreba integrácie vzdelávacích, informačných a poradenských aktivít podľa požiadaviek trhu práce.
- Vyššia propagácia okresu s cieľom zvýšenia jeho atraktivity pre investorov.
- Zvýšenie podielu EŠIF, grantov a dotácií na financovanie verejnej infraštruktúry.
- Podpora sociálno-ekonomického rozvoja s dopadom na zlepšenie životnej úrovne obyvateľov.
- Vytváranie nových pracovných príležitostí.
- Obnova pamiatok a kultúrneho dedičstva.
- Sociálno-ekonomická integrácia a podpora bývania.
- Potravinová sebestačnosť a vyšší podiel poľnohospodárskej výroby.

Na základe viacerých analýz, predpokladov metodického odporúčania a na základe určitých faktorov rozvoja, Plán rozvoja NRO Revúca obsahuje nasledovné aktivity.

A: Sociálna ekonomika

B: Udržateľný cestovný ruch

C: Ekonomika, podnikanie a inovácie

D: Rozvoj verejnej správy v území NRO

3.1. Súlad so strategickými dokumentami

Dokument: *Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Banskobystrického samosprávneho kraja 2015-2023 - „Región otvorený príležitostiam, novým možnostiam a s úctou k tradíciám, človeku a prírode...“* je strednodobý strategický dokument. Povinnosť jeho vypracovania vyplýva z osobitného predpisu.³¹⁾ Program je nástrojom na rozvoj kraja, na základe analytickej časti stanovuje jeho strategické ciele a priority pre zabezpečenie jeho rozvoja. Cieľom tohto programu je postupné odstraňovanie disparít v jednotlivých častiach regiónu. Priority a ciele sú zosúladené s Regionálnou integrovanou územnou stratégiou (RIUS), ktorá vznikla spoluprácou socioekonomických partnerov v regióne. Obidva dokumenty sú nástrojmi na čerpanie zdrojov z Európskych štrukturálnych investičných fondov (EŠIF) v danom plánovacom období.

Na základe výsledkov analýzy a zvolenej stratégie rozvoja BBSK sa najvhodnejšie rozvojové projekty a aktivity zameriavajú na 4 strategické priority nasledovne:

Prioritná oblasť 1: **Zdravé a adaptabilné prostredie - zelený región**

Prioritná oblasť 2: **Lepšia kvalita života – služby pre ľudí**

³¹⁾ Zákon č. 309/2014 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č.539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja.

Prioritná oblasť 3: **Konkurencieschopná ekonomika – udržateľné a konkurencieschopné miestne ekonomiky**

Prioritná oblasť 4: **Partnerstvá (horizontálna priorita)**

Dokument: *Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja BBSK na roky 2022-2030 (PHSR)* je podľa osobitného predpisu³²⁾ strednodobý rozvojový dokument, ktorý je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v národnej stratégii (Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030 - Slovensko 2030, ktorá plní funkciu Národnej stratégie regionálneho rozvoja) a je vypracovaný podľa záväznej časti územnoplánovacej dokumentácie regiónu (Územný plán veľkého územného celku BBSK).

Obsah Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja napĺňa súčasne požiadavku na spracovanie Integrovanej územnej stratégie BBSK (IÚS BBSK) v zmysle Nariadenia Európskeho parlamentu, Európskej rady a odporúčaní Európskeho výboru regiónov. Proces tvorby oboch dokumentov prebieha súbežne a reflektuje na požiadavky všetkých zúčastnených strán.

Dokument: *Integrovaná územná stratégia BBSK* je základom pre zabezpečenie integrovaného územného rozvoja podporovaného územnými nástrojmi Európskej únie, vrátane integrovaných územných investícií.

Predbežná vízia rozvoja PHSR BBSK na roky 2022-2030 je „Kraj, kde ľudia chcú pracovať, žiť a plnohodnotne tráviť čas“. Hlavným cieľom PHSR je zvýšiť atraktivnosť kraja pre obyvateľov, návštevníkov a investorov. Na dosiahnutie daného cieľa boli v PHSR vytýčené 4 priority:

1. Konkurencieschopná a udržateľná ekonomika
2. Zelený kraj pre budúce generácie
3. Vzdelaná a súdržná spoločnosť
4. Prepojený kraj

Základom stratégie rozvoja BBSK je integrácia účinných cielených intervencií (programov, projektov, opatrení a nástrojov) investičného a neinvestičného charakteru, ktoré reagujú na univerzálne a špecifické výzvy, priority a potenciály jednotlivých strategicko-plánovacích regiónov, území udržateľného mestského rozvoja, miest a obcí BBSK.

Integrovaná územná stratégia BBSK je postavená na spolupráci a partnerstve všetkých zainteresovaných strán. Tento dokument rešpektuje regionálne špecifiká a rôznorodosť potrieb a požiadaviek celého územia. Pri procese spracovania strategického dokumentu boli premietnuté a zohľadnené predstavy, potreby a požiadavky jednotlivých zainteresovaných skupín ako sú obyvatelia, rozpočtové a príspevkové organizácie prevádzkované na území kraja, mimovládne organizácie, záujmové skupiny obyvateľov, podnikateľské subjekty a jeho jednotlivé orgány: poslanci Zastupiteľstva BBSK, primátori miest a starostovia obcí, komisie.

Dokumenty: **Strategicko-plánovacie regióny** vznikli v kraji, aby boli partnerstvá a formulovanie priorít pre rôznorodé oblasti kraja jednoduchšie. Pri ich návrhu boli zohľadnené dva hlavné princípy – aby ich základom boli už fungujúce územné štruktúry, a aby sa dokázali spojiť regióny s podobnými rozvojovými danosťami a príležitosťami do takých celkov, v ktorých sa aktéri v partnerstve dokážu dohodnúť na spoločných prioritách a cieľoch. Na území BBSK tak vzniklo celkom 5 SPR.

SPR je časť územia kraja, pre ktoré sú v rámci PHRSR kraja definované špecifické stratégie. Stratégie SPR sú základom pre prípravu IÚS kraja a sú jeho integrálnou súčasťou.

Okres Revúca spolu s okresom Rimavská Sobota je súčasťou Strategicko-plánovacieho regiónu „Gemer – Malohont“. Kooperačná rada SPR „Gemer – Malohont“ (zastúpení predstavitelia regionálnej samosprávy,

³²⁾ Zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov.

miestnej územnej samosprávy a zástupcovia sociálnoekonomických partnerov) sa zhodla na nasledovných prioritách a strategických cieľoch:

1 Hospodárstvo a ekonomický rozvoj

- 1.1 Zvýšiť produktivitu a pridanú hodnotu regionálnej ekonomiky.
- 1.2 Rozvíjať obehovú ekonomiku.
- 1.3 Zvýšiť potravinovú sebestačnosť kraja a posilniť regionálny trh potravín.

2 Trvalo udržateľný (zelený) cestovný ruch

- 2.1 Zvýšiť príjmy z cestovného ruchu a zamestnanosť prostredníctvom udržateľného rozvoja cestovného ruchu.
- 2.2 Rozvíjať prírodný turizmus.

3 Infraštruktúra a životné prostredie

- 3.1 Realizovať opatrenia nevyhnutné pre prechod na uhlíkovú neutralitu (do roku 2050).
- 3.2 Zlepšiť kvalitu ovzdušia.
- 3.3 Zvýšiť biodiverzitu a odolnosť kraja na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy.
- 3.4 Dosiagnúť priaznivý stav biotopov a druhov v chránených územiach (CHÚ) .
- 3.5 Realizovať kľúčové opatrenia nevyhnutné pre ochranu prírodných zdrojov.
- 3.6 Zabezpečiť environmentálnu a ekonomickú udržateľnosť miest a obcí .

4 Kvalita života na vidieku

- 4.1 Zvýšiť kvalitu a dostupnosť formálneho aj neformálneho vzdelávania pre všetky vekové aj sociálne skupiny a zdravotne znevýhodnených.
- 4.2 Harmonizovať odborné vzdelávanie s dopytom trhu práce.
- 4.3 Budovať inkluzívnu spoločnosť a dostupné, komplexné integrované sociálne služby s dôrazom na individuálne potreby občanov.
- 4.4 Zabezpečiť dostupnú zdravotnú starostlivosť.
- 4.5 Budovať silnú občiansku spoločnosť a kvalitného verejného priestoru.
- 4.6 Rovnocenný rozvoj regiónu z hľadiska funkčnej dopravnej infraštruktúry prepojenej na sieť TEN-T.
- 4.7 Vytvoriť moderný a výkonný dopravný systém sociálne a fyzicky dostupnej a atraktívnej verejnej dopravy.
- 4.8 Zlepšiť dostupnosť a kvalitatívne parametre širokopásmového (pevného) internetového pripojenia.

V procese tvorby Plánu rozvoja NRO Revúca BBSK v súlade s osobitným predpisom³³⁾ predložil nasledovný zoznam navrhovaných aktivít v súlade s príslušným programom hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja vyššieho územného celku:

- udržateľný cestovný ruch,
- podpora vzniku aktivít subjektov sociálnej ekonomiky (posilnenie zamestnanosti, hospodárskej a územnej súdržnosti, udržateľnosť lokálnej ekonomiky),

³³⁾ § 4 ods. 4 zákona č. 336/2015 Z. z v znení neskorších predpisov.

- inovačné aktivity MSP v prepojení na výskumné a vzdelávacie inštitúcie,
- zlepšovanie technologickej infraštruktúry MSP v kraji,
- budovanie personálnych kapacít pre výskum, vývoj a technologický transfer v MSP v kraji.

Plán rozvoja NRO Revúca je v súlade s existujúcimi strategickými dokumentmi.

3.2. Zdôvodnenie výberu aktivít plánu rozvoja

Plán rozvoja NRO Revúca je záväzný strategický dokument, zameraný na odstraňovanie zaostávania NRO Revúca. Ukazovateľom zaostávania okresu podľa osobitného predpisu³³⁾ bola zvolená miera evidovanej nezamestnanosti. Do zoznamu NRO sú zapísané okresy na základe miery evidovanej nezamestnanosti. Z tohto dôvodu vyplýva, že Plán rozvoja NRO Revúca by mal byť zameraný hlavne na aktivity, ktoré riešia tento základný ukazovateľ – mieru evidovanej nezamestnanosti. Plán rozvoja NRO Revúca je vypracovaný na obdobie 2022 -2026 na základe spracovania analýzy územia okresu a všetkých jeho zdrojov.

V procese realizácie Plánu rozvoja NRO Revúca bolo identifikovaných niekoľko problémov a výziev, ktoré sú považované za potenciálne prekážky v rozvoji okresu Revúca a je potrebné ich riešiť. V realizácii tvorby Plánu rozvoja NRO Revúca bolo identifikovaných 9 oblastí problémov a výziev, ktoré je potrebné v okrese Revúca riešiť. Všetky sú podrobne definované v analytickej časti dokumentu:

1. Demografická štruktúra
2. Nezamestnanosť
3. Vzdelávanie
4. Podnikateľské prostredie a príjmy
5. Migrácia
6. Dopravná infraštruktúra
7. Cestovný ruch
8. Bývanie a infraštruktúra
9. Marginalizované rómske komunity

Cieľom Plánu rozvoja NRO Revúca je odstraňovanie zaostávania NRO prostredníctvom realizácie projektov generujúcich udržateľné pracovné miesta pre UoZ a tým znížiť evidovanú nezamestnanosť. Ako aj celkový rozvoj, rozmach nášho okresu, ktorý je poznačený nízkym prílevom domácich, či zahraničných investícií a tiež ekonomickou migráciou najmä mladého vzdelaného obyvateľstva.

Pre naplnenie cieľa tohto Plánu rozvoja NRO Revúca boli definované opatrenia a úlohy v 4 základných oblastiach, ktoré tvoria aktivity Plánu rozvoja NRO Revúca. Navrhnuté sú aktivity na spolufinancovanie, v ktorých je možné využiť regionálny príspevok v zmysle platných pravidiel (Schéma na podporu lokálnej zamestnanosti, Hodnotiace kritériá pre výber projektov a pod.).

Plán rozvoja ráta s využitím spolufinancovania z regionálneho príspevku. Výška regionálneho príspevku vyčlenená pre okres Revúca na obdobie 2022 – 2026 je **3 329 700 EUR**. Zvýhodnené budú tie projekty, ktoré vytvoria nové pracovné miesta, najlepšie udržateľné.

4. AKTIVITY PLÁNU ROZVOJA NRO REVÚCA

Aktivita A: Sociálna ekonomika

Aktivita B: Udržateľný cestovný ruch

Aktivita C: Ekonomika, podnikanie a inovácie

Aktivita D: Rozvoj verejnej správy v území NRO

Subjekty verejnej správy sú potenciálnymi nositeľmi projektov pre všetky aktivity, opatrenia a úlohy tohto plánu rozvoja.

4.1. Aktivita A: Sociálna ekonomika

4.1.1. Zdôvodnenie aktivity a jej prínos

Okres Revúca dosahuje dlhodobo vysokú mieru evidovanej nezamestnanosti nielen v rámci BBSK, ale aj na Slovensku. V minulých dvadsiatich rokoch dosahovala viac ako dvoj- až trojnásobok slovenského priemeru.

Z celkového počtu UoZ (3903) patrí do skupiny dlhodobo nezamestnaných občanov až 53 %. Najväčší podiel UoZ z celkového počtu UoZ tvorí skupina obyvateľov so stredným odborným a stredným všeobecným vzdelaním, teda 1651 UoZ, čo je 42,3 %. Rovnako významne zastúpená je aj skupina UoZ s ukončeným základným vzdelaním – 1644, čo tvorí 42,1 %. Podiel UoZ s vysokoškolským vzdelaním tvorí 2,9 %, čo je 113 UoZ.

Aktivita sociálna ekonomika je zameraná na zvýšenie zamestnanosti znevýhodnených a zraniteľných osôb a ich uplatniteľnosti na trhu práce - zvýšenie ich motivácie pracovať, pracovných návykov ako aj kvalifikácie.

Kľúčovým predpokladom pre rozvoj sociálnej ekonomiky v okrese je vytvorenie vhodných podmienok pre vznik registrovaných sociálnych podnikov a rozširovanie ich podnikateľskej činnosti s dôrazom na udržateľnosť a konkurencieschopnosť podnikov a vytvorenie podmienok pre zvyšovanie kvalifikácie a odborných zručností v závislosti od potreby podniku.

Prínosom aktivity je znížená miera počtu nezamestnaných osôb so znevýhodnených a zraniteľných skupín, zvýšená miera uplatniteľnosti týchto osôb na pracovnom trhu a prinavrátenie kvality života a sociálneho statusu.

4.1.2. Východisková situácia

Miera evidovanej nezamestnanosti v okrese Revúca bola k 31.12.2020 na úrovni 18,3 % (ŠÚSR). Okres dosiahol najvyššiu mieru nezamestnanosti v rámci BBSK, aj napriek tomu, že disponibilný počet UoZ klesol ku koncu roka 2019 na hodnotu 3254, čo bola v sledovanom období pred nástupom pandémie COVID-19 výrazne najnižšia hodnota za obdobie posledných 10 rokov. Miera nezamestnanosti v okrese Revúca, je však dlhodobo výrazne nad slovenským priemerom. V minulých dvadsiatich rokoch dosahovala viac ako dvoj- až trojnásobok slovenského priemeru.

Medzi hlavné príčiny vysokej miery nezamestnanosti v okrese patrí nedostatočne rozvinutá technická a dopravná infraštruktúra, ale aj nevhodná kvalifikácia pracovnej sily a nedostatočne rozvinutá štruktúra vzdelávacích inštitúcií v kontexte celoživotného vzdelávania, odchod mladej kvalifikovanej sily z okresu, nedostatočne diverzifikovaná miestna ekonomika a nedostatočne využívané miestne zdroje.

Počet podnikov v okrese za posledných 10 rokov vzrástol o 92 %, zo 280 v roku 2010 na 537 v roku 2020. Počet živnostníkov počas sledovaného obdobia klesol o 18 % z 1617 v roku 2010 na 1334 v roku 2020, čo zodpovedá celoslovenskému trendu. Medzi živnostníkmi má silné zastúpenie obchod, stavebníctvo, poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov.

Z hľadiska predmetu podnikania dominuje v štruktúre podnikateľského sektora veľkoobchod a maloobchod. 109 subjektov s činnosťou v oblasti veľkoobchodu a maloobchodu tvorí 20,3 %, 142 subjektov s činnosťou v oblasti ostatných činností tvorí 26,44 %, priemysel tvorí 75 subjektov čo je 13,97 % a 73 subjektov s činnosťou v oblasti poľnohospodárstva, lesníctva a rybolovu, čo tvorí 13,59 %.

Na základe aktuálnej štruktúry UoZ vzniká potreba podpory subjektov sociálnej ekonomiky, ktoré svojim osobitým prístupom zvyšujú motiváciu, pracovné návyky a kvalifikáciu zamestnancov a prinavracajú im kvalitu života a sociálny status. Vzhľadom na zníženú konkurencieschopnosť týchto subjektov a zvýšené náklady na ich činnosť je nevyhnutné vytvoriť vhodné podmienky na ich vznik a rozširovanie podnikateľskej činnosti.

4.1.3. Cieľová situácia

Aktivita Sociálna ekonomika je zameraná na vznik a rozširovanie podnikateľskej činnosti formou registrovaných sociálnych podnikov, zvyšovania ich konkurencieschopnosti a zvýšenie zamestnanosti znevýhodnených a zraniteľných osôb a ich uplatniteľnosti na trhu práce, zvýšenie ich motivácie pracovať, pracovných návykov ako aj kvalifikácie. Tento cieľ plánujeme dosiahnuť prostredníctvom:

- investícií do vytvárania podmienok pre vznik a rozširovanie podnikateľskej činnosti a zvyšovania konkurencieschopnosti podnikov;
- investície do vzdelávania zamestnancov a zvyšovania ich odborných zručností (rekvalifikačné kurzy prebiehajúce priamo v podniku);
- investície do nástrojov podpory predaja (marketingové aktivity);
- zlepšenia postavenia UoZ na trhu práce, zvýšenia zamestnateľnosti najmä znevýhodnených a zraniteľných UoZ.

Cieľom aktivity je vytváranie vhodných podnikateľských podmienok pre zamestnávanie znevýhodnených a zraniteľných osôb.

4.1.4. Prehľad priorít a opatrení

Aktivita *Sociálna ekonomika* pozostáva z jedného opatrenia, ktoré sa ďalej člení na úlohy nasledovne:

- **Opatrenie A1: Vytváranie podmienok pre zamestnávanie znevýhodnených a zraniteľných osôb.**
 - Úloha A1.1: Vytvorenie pracovných miest pre znevýhodnené a zraniteľné skupiny.
 - Úloha A1.2: Zvýšenie motivácie a kvalifikácie znevýhodnených a zraniteľných skupín a ich uplatniteľnosti na trhu práce.

Opatrenia a úlohy v rámci aktivity Sociálna ekonomika sú bližšie popísané v nasledovných podkapitolách, pričom podpora by mala byť realizovaná v súlade s princípmi, nie len ekonomickej, ale aj environmentálnej a sociálnej udržateľnosti okresu.

4.1.5. Opatrenie A1: Vytváranie podmienok pre zamestnávanie znevýhodnených a zraniteľných osôb

Úlohy opatrenia A1 sa sústredia najmä na vytváranie motivujúcich podmienok pre vznik a rozširovanie činnosti registrovaných sociálnych podnikov, ktoré vytvoria nové pracovné miesta najmä pre znevýhodnené a zraniteľné osoby. V tejto oblasti je potrebné sociálnym podnikom poskytnúť finančné stimuly na investície do materiálo – technického vybavenia prevádzok ako aj investícií do stavieb (vznik a rekonštrukcia priestorov prevádzky). Opatrenie tak prispieva k zvýšeniu produkcie podnikov, inovatívnosti výrobkov a procesov a najmä k zvýšeniu konkurencieschopnosti podnikov.

Vytvorené pracovné miesta znižujú počty dlhodobo nezamestnaných osôb na trhu práce a zároveň sa zameriavajú na zvyšovanie vzdelanostnej úrovne a kvalifikácie zamestnancov ako aj UoZ, čím vytvárajú predpoklady pre ich lepšie uplatnenie na trhu práce.

Úlohy nepriamo prispievajú tak k vyššej kvalite ich života, opätovnému začleneniu do spoločnosti, či získaniu finančnej autonómie a stability. Zaradenie sa do pracovného života začlenení zamestnancov do reálneho života a značne ovplyvní nielen ich samotných ale aj ich rodiny. Zároveň to bude pôsobiť na okolie motivačne, či už pre ďalších podnikateľov z okolia, vytvárať pozície pre znevýhodnených UoZ, ako aj členov týchto skupín k vyhľadávaniu pracovných príležitostí.

Úloha A1.1: Vytvorenie pracovných miest pre znevýhodnené a zraniteľné skupiny.

Napr.:

- vytváranie podmienok pre rozširovanie podnikateľskej činnosti,
- zníženie miery nezamestnaných zo skupín znevýhodnených a zraniteľných osôb,
- zvýšenie konkurencieschopnosti registrovaných sociálnych podnikov.

Úloha A1.2: Zvýšenie motivácie a kvalifikácie znevýhodnených a zraniteľných skupín a ich uplatniteľnosti na trhu práce.

Napr.:

- podpora zamestnanosti/zamestnateľnosti,
- zvýšenie motivácie a kvalifikácie znevýhodnených a zraniteľných skupín,
- podpora osobnostného rozvoja, zvýšenie kvality života a sociálny status.

4.2. Aktivita B: Udržateľný cestovný ruch

4.2.1. Zdôvodnenie aktivity a jeho prínos

Aktivita udržateľný cestovný ruch v sebe integruje zabezpečenie zamestnanosti a ekonomickej aktivity ľudí v regióne, zlepšenie infraštruktúry aj zvýšenie atraktivity regiónu ako miesta pre život jeho obyvateľov. Všetky uvedené podmienky sú základom rozvoja udržateľného cestovného ruchu, ktorý efektívne zhodnocuje jeho prirodzený potenciál s dôrazom na ekonomickú, sociálnu aj environmentálnu udržateľnosť.

Okres Revúca bol vďaka ložiskám železnej rudy a magnezitu v minulom storočí jednou z najpriemyselnejších oblastí Slovenska aj Uhorska. Práve vďaka socio-ekonomickému rozmachu spojenému so železiarstvom bolo v minulosti toto územie aj centrom umenia, remesiel a vzdelávania. Postupným utlmením až zánikom ťažobného a železo spracujúceho priemyslu bez toho, aby došlo k plynulému prechodu na iné ekonomické aktivity v regióne, sa územie stalo jedným z NRO v BBSK aj na Slovensku.

Z pohľadu cestovného ruchu disponuje okres vďaka svojej histórii jedinečným industriálnym dedičstvom, atraktivitami spojenými s pôsobením významných literárnych osobností aj prírodným dedičstvom (na jeho území sa nachádza Národný park Muránska planina a na hranici aj Národný park Slovenský kras). Toto kultúrne aj prírodné dedičstvo je reálne zachovať, pričom má schopnosť vytvoriť dobrý základ pre jedinečnú konkurenčnú výhodu okresu na trhu cestovného ruchu.

Vzhľadom na socio-ekonomickú situáciu v okresoch aj stav infraštruktúry a ľudských zdrojov je však nevyhnutný komplexný rozvoj a riešenie nie len potrieb pri tvorbe ponuky pre návštevníkov, ale aj infraštruktúrnych potrieb a podmienok pre rozvoj nadväzných odvetví.

Prínosom aktivity udržateľný cestovný ruch, nemá byť len riešenie priamej zamestnanosti v cestovnom ruchu (SK NACE 55 – Ubytovacie služby; 56 – Činnosti reštaurácií a pohostinstiev), ale vytvorenie podmienok pre tvorbu nových pracovných miest v oblastiach, ktoré:

- vytvárajú zážitkové produkty/programy pre návštevníkov spojené s využívaním kultúrno-historického potenciálu a prírodného potenciálu:

91.02 Činnosti múzeí

91.03 Preádzka historických pamiatok a budov a podobných turistických zaujímavostí

91.04 Činnosti botanických a zoológických záhrad a prírodných rezervácií

93.11 Preádzka športových zariadení

93.2 Zábavné činnosti a voľno časové aktivity (okrem preádzky mincových hracích automatov)

77.21 Prenájom a lízing rekreačných a športových potrieb

- iných nadväzných odvetviach, ktoré súvisia aj s tradičnými remeselnými činnosťami zachovanými v okrese:

Poľnohospodárstvo

10 Výroba potravín

11 Výroba nápojov

13 Výroba textilu

14 Výroba odevov

15 Výroba kože a kožených výrobkov

16.29.0 Výroba ostatných výrobkov z dreva, výrobkov z korku, slamy a prúteného materiálu

17.29 Výroba ostatných výrobkov z papiera a lepenky

20.4 Výroba mydla a pracích prostriedkov, čistiacich a leštiacich prípravkov, parfumérskych a toaletných prípravkov

23.1 Výroba skla a výrobkov zo skla

23.41 Výroba domácich a dekoratívnych keramických predmetov

23.49 Výroba ostatných keramických výrobkov

23.69 Výroba ostatných výrobkov z betónu, sadry a cementu

25.9 - Výroba ostatných kovových výrobkov

32 Iná výroba (okrem 32.5 a časti 32.4 - výroba hracích automatov, hier fungujúcich po vhození mince, biliardových stolov, špeciálnych stolov pre hry v kasíne atď.)

4.2.2. Východisková situácia

Do vypuknutia pandémie COVID 19 zaznamenával cestovný ruch celoslovenský rast. Počet prenocovaní sa od roku 2014 zvyšoval v priemere o 10 % ročne. Okres Revúca patrí medzi okresy BBSK s najnižším počtom prenocovaní (v roku 2019 to bolo necelých 54 tis. čím bol v poradí tretím okresom s najnižším počtom prenocovaní v kraji, ktorý sa na prenocovaniach kraja podieľal len 2,5 %).

V okrese Revúca sa počet prenocovaní medziročne zvyšoval od roku 2017 v priemere o 17 %. Cestovný ruch sa však v súčasnosti rozvíja najmä v severnej časti okresu, v okolí Národného parku Muránska planina. Až 65 % prenocovaní okresu generujú zariadenia v obci Muráň, najmä v lokalite Predná hora, v ostatných obciach v okolí tohto národného parku je napriek rozvojovému potenciálu veľmi nízky rozsah poskytovaných služieb. Rovnako je nerozvinutá aj južná časť okresu, kde bolo zrealizovaných len 6 % prenocovaní (Tornaľa).

V okrese Revúca bolo v roku 2019 len 16 ubytovacích zariadení (so 478 stálymi lôžkami, prevažná väčšina v už spomenutej obci Národného parku Muránska planina). V porovnaní s okresnými mestami Lučenec a Rimavská Sobota, mesto Revúca výrazne zaostáva. Počet zrealizovaných prenocovaní tu bol v roku 2019 (4,8 tis.) osem násobne nižší ako v meste Rimavská Sobota, čo je dané najmä horšou vybavenosťou územia ubytovacími kapacitami a ostatnými službami pre návštevníkov.

Mesto Revúca a mesto Jelšava majú aj v súvislosti s viacerými rozvojovými projektami veľmi dobrým potenciál stať sa centrami kultúrno-poznávacieho cestovného ruchu, spoločenského rozvoja a vzdelávania severnej a centrálnej časti okresu. Rovnako má okres možnosti rozširovať ponuku v prírodnom cestovnom ruchu a iných udržateľných formách cestovného ruchu v prírode, ktoré majú potenciál najmä v Národnom parku Muránska planina, ale aj v obciach v blízkosti Národného parku Slovenský kras. Celé územie okresu Revúca má veľmi dobrý potenciál pre rozvoj cestovného ruchu.

Pri systematickom prístupe k rozvoju cestovného ruchu a riešeniu všetkých potrieb (vrátane infraštruktúry a destinačného manažmentu a marketingu) sa predpokladá vytvorenie podmienok pre rozvoj podnikateľskej činnosti a zamestnanosti, rozvojom služieb nie len priamo v cestovnom ruchu, ale aj v nadväzných odvetviach v rámci postupného formovania dodávateľsko-odberateľských reťazcov.

4.2.3. Cieľová situácia

Rámcovým cieľom aktivity je „Zvýšiť príjmy z cestovného ruchu a zamestnanosť prostredníctvom rozvoja udržateľného cestovného ruchu“.

Cieľom je podporiť investície, nie len tie investície, ktoré vytvoria nové pracovné miesta v existujúcich a nových podnikoch a rozvojových projektoch ale aj investície, ktoré vytvoria kvalitné podmienky pre rozvoj cestovného ruchu (t. j. infraštruktúre a destinačnom manažmente).

Podpora má prispieť nie len k rastu zamestnanosti ale aj k vyrovnejšej diverzifikácii ekonomiky, a to aj smerom k cestovnému ruchu a nadväzným odvetviam, ktorých podiel na zamestnanosti v okrese je v súčasnosti pod úrovňou podielu týchto odvetví v SR aj v BBSK. Tento rast zamestnanosti sa má realizovať prostredníctvom udržateľného využitia miestnych zdrojov (prírodných, atraktivít kultúrno-historického potenciálu, aj ľudských zdrojov).

Ciele a aktivity v rozvoji cestovného ruchu priamo nadväzujú na koncepčné smerovanie okresu Revúca,

ako súčasť destinácie Gemer (okres Revúca, Rimavská Sobota, Rožňava), aj na návrh PHSR BBSK 2021-2027 (v štádiu spracovania) a jeho strategického cieľa v aktivite Ekonomika. S cieľom dosiahnutia čo najväčších synergických efektov a zároveň dlhodobej udržateľnosti ponuky a služieb v cestovnom ruchu, by sa projekty mali zameriavať na integráciu viacerých aktivít, s príspevkom k cieľom vo viacerých oblastiach tejto stratégie v rozvoji cestovného ruchu a akčného plánu okresu.

4.2.4. Prehľad opatrení a úloh

Aktivita *Udržateľný cestovný ruch* pozostáva z piatich priorít, ktoré sa ďalej členia na opatrenia nasledovne:

- **Opatrenie B1: Tvorba ponúk v kultúrno-poznávacích, prírodných a iných formách udržateľného cestovného ruchu (vrátane vidieckeho cestovného ruchu, agroturistiky a i.).**
 - Úloha B1.1: Tvorba ponuky v kultúrno-poznávacom cestovnom ruchu.
 - Úloha B1.2: Tvorba ponuky zameranej na udržateľnosť významného prírodného dedičstva.
- **Opatrenie B2: Vytváranie udržateľného zázemia a služieb pre pobyt návštevníkov.**
 - Úloha B2.1: Zlepšenie dostupnosti/rozvoj služieb pre návštevníkov.
 - Úloha B2.2: Tvorba udržateľného rekreačného a športového zázemia.
- **Opatrenie B3: Rozvoj destinačného manažmentu a marketingu.**
 - Úloha B3.1: Sieťovanie a rozvoj destinačného manažmentu na regionálnej a lokálnej úrovni.
 - Úloha B3.2: Realizácia destinačného marketingu.
- **Opatrenie B4: Zlepšenie dostupnosti okresu, atraktivít a turistických bodov záujmu.**
 - Úloha B4.1: Zlepšenie dostupnosti atraktivít a bodov záujmu prostredníctvom udržateľnej mobility.
 - Úloha B4.2: Zlepšenie informačnej dostupnosti okresu, atraktivít a bodov záujmu pre návštevníka.

Opatrenia a úlohy v rámci aktivity Ekonomika, podnikanie a inovácie sú bližšie popísané v nasledovných podkapitolách, pričom podpora by mala byť realizovaná v súlade s princípmi, nie len ekonomickej, ale aj environmentálnej a sociálnej udržateľnosti okresu.

4.2.5. Opatrenie B1: Tvorba ponúk v kultúrno-poznávacích, prírodných a iných formách udržateľného cestovného ruchu (vrátane vidieckeho cestovného ruchu, agroturistiky a i.)

Opatrenie je zamerané na tvorbu destinačnej ponuky založenej na jedinečnom kultúrno-historickom a prírodnom potenciáli okresu a služieb s vysokou pridanou hodnotou pre návštevníka.

Rozsah destinačnej ponuky závisí od technického stavu nehnuteľných NKP a iných jedinečných atraktivít, ich vybavenia pre poskytovanie kvalitných zážitkových produktov aj zapojenia aktérov v územiach do tvorby ucelenej ponuky. V okrese Revúca je nevyhovujúca aj vybavenosť a nízka pripravenosť objektov, lokalít a kultúrnych inštitúcií pre poskytovanie služieb návštevníkom (vrátane nízkeho stupňa inovatívnosti a využívania smart riešení v objektoch, ktoré sú pre návštevníkov v súčasnosti už sprístupnené). V okrese však prebiehajú viaceré rozvojové aktivity, na ktoré môžu projekty v ďalšom období nadviazať.

Silnou stránkou okresu sú jedinečné objekty a lokality kultúrno-historického potenciálu a ich široké tematické zameranie vyplývajúce z bohatého historického vývoja (viaceré majú historický význam európskeho

alebo svetového rozmeru). V štádiu mapovania a sieťovania partnerov je viacero tematických kultúrnych trás, ktoré prepájajú hlavné body záujmu (Gotická cesta a ranogotické kostolíky, Železná cesta Gemerom a technické pamiatky baníctva, Literárna cesta a literárna história, Cesta Márie Széczy v štádiu mapovania a pamiatky a lokality spojené s vojenskou históriou).

Okres má veľmi dobré podmienky pre prepojenie na kreatívny priemysel (najmä architektúru, ale aj iné oblasti). Významné je uchovávanie remesiel a potenciál ich využitia priamo v destinačnej ponuke prostredníctvom zážitkových programov aj predajom lokálnych produktov návštevníkom (vytvárania odbytových miest ako doplnkovej aktivity k projektom). Tie tematicky patria do krajskej produktovej línie „regionálne“.

Silnou stránkou okresu je aj jeho prírodný charakter daný najmä lokalizáciou dvoch veľkoplošných chránených území. V severnej časti je Národný park Muránska planina a vo východnej časti je na hranici okresu aj časť územia Národného parku Slovenský kras³⁴). Predstavujú jeden z kľúčových rozvojových potenciálov, nie len okresu, ale aj širšieho územia. Je však nevyhnutné zohľadniť rastúci dôraz na udržateľnosť v chránených územiach a systematicky a komplexne pristupovať k tvorbe ponuky v cestovnom ruchu, tak aby nedochádzalo k znehodnoteniu prírodných hodnôt, ktoré sú hlavným motívom návštevy a rozvíjať najmä prírodný cestovný ruch a iné udržateľné formy a aktivity v prírode. Okrem pešej letnej a zimnej turistiky má okres v tomto smere dobré predpoklady pre rozvoj konskej turistiky (konského putovania).

Okres Revúca má veľmi dobrý potenciál aj pre aktivity a tvorbu jedinečných zážitkových programov spojených so spoznávaním a udržateľným využívaním aj iného prírodného dedičstva, napríklad s chovom včiel, pestovaním ovocia, starostlivosťou o staré odrody stromov (vrátane programov environmentálneho vzdelávania, produktov v prírodných a iných formách udržateľného cestovného ruchu – vidieckom, agroturistike a i.), a na to nadväznú vytváranie odbytových miest lokálnej poľnohospodárskej a potravinárskej produkcie pre návštevníkov ako doplnkovej aktivity k projektom.

Úloha B1.1: Tvorba ponuky v kultúrno-poznávacom cestovnom ruchu.

Úloha je zameraná na podporu realizáciou aktivít spojených s:

- obnovou, rekonštrukciou a vybavením národných kultúrnych pamiatok, ostatných pamiatkovo chránených objektov, historických budov (miestnych pamätihodností), revitalizáciu historických parkov, záhrad, pietnych miest a iných lokalít kultúrneho a prírodného dedičstva priamo využiteľných v produkte kultúrno-poznávacieho cestovného ruchu a zároveň pri rozvoji zázemia pre pobyt návštevníkov
- tvorbou zážitkových programov spoznávania týchto významných lokalít s aktívnym zapojením návštevníka, aj ako súčasťou tematických múzeí a expozícií s využitím pre zvýšenie interaktivity aj prezentáciu prostredníctvom technologických prvkov.

Cieľom je:

- vytvorenie ucelenej a konkurencieschopnej ponuky v kultúrno-poznávacom cestovnom ruchu založenej na histórii regiónu, vrátane tematických trás (Gotická cesta a ranogotické kostolíky, banská a priemyselná história mesta Hnúšťa, Literárna cesta a literárna história, ktorá sa prepája so zámermi v okrese Revúca, Cesta Márie Széczy železničná história a iné),
- zlepšiť stavebno-technický stav národných kultúrnych pamiatok a ostatných pamiatkovo chránených objektov a historických budov.

³⁴) Ide o jedinečné územie Slovenska, ktoré bolo 1. marca 1977 ako prvé na Slovensku zapísané do medzinárodnej siete biosférických rezervácií v rámci programu UNESCO – Človek a biosféra.

Úloha by mala prispieť k tvorbe takej ponuky, ktorá zabezpečí aj vyššiu atraktivitu prostredia okresu a zabezpečenie verejných záujmov v oblasti zachovania kultúrneho dedičstva, rozvoja identity regiónu a miestnych a zvyšovanie kvality života miestnych obyvateľov, čo súvisí s viacerými piliermi udržateľnosti. Zároveň by mala prispieť aj k tvorbe pracovných miest pre znevýhodnené skupiny na trhu práce, vrátane generácie 55 + prostredníctvom dlhodobu udržateľných pracovných príležitostí v činnostiach, ktorým sa v súčasnosti venujú len vo voľnom čase a prispievajú k uchovávaniu kultúrneho dedičstva (najmä remeslá).

Úloha B1.2: Tvorba ponuky zameranej na udržateľnosť významného prírodného dedičstva.

Úloha je zameraná na vytváranie podmienok pre udržateľné využívanie prírodného dedičstva aj priamo ponuku pre návštevníkov s ním spojenú, a to konkrétne:

- rozvoj udržateľnej infraštruktúry pre tvorbu zážitkových foriem spoznávania prírody (napr. náučných zariadení v prírode- náučných chodníkov a lokalít),
- tvorba zážitkových programov spoznávania prírody s odborným výkladom/sprievodcom (produktov v prírodnom cestovnom ruchu), environmentálnym vzdelávaním a zážitkových produktov spojených so spoznávaním lokálnej produkcie, vrátane zapojenia stredných škôl, neziskových organizácií,
- budovanie a obnova trás pre vykonávanie pešej a konskej turistiky - vytváranie trás, ktoré prepájajú významné turistické body záujmu v súlade so zásadami ochrany prírody a krajiny,
- rozvoj doplnkovej infraštruktúry (najmä MDI) na trasách a v lokalitách v súlade so zásadami ochrany prírody a krajiny.

S aktivitami by mali byť z hľadiska udržateľnosti zavedené aj modely ekonomickej udržateľnosti trás v prírode (správy a starostlivosti) a doplnkovej infraštruktúry na trasách.

Cieľom je:

- vytvoriť ucelenú a konkurencieschopnú ponuku v prírodnom cestovnom ruchu založenú na prepojení so silným potenciálom regionálnej poľnohospodárskej produkcie a podpore biodiverzity,
- sprístupnenie lokalít a turistických bodov záujmu prostredníctvom trás v prírode v súlade so zásadami ochrany prírody a zachovania prírodného dedičstva,
- zlepšiť udržateľnú mobilitu a dostupnosť prírodných aktivít regiónu.

Zároveň by malo opatrenie prispieť aj k tvorbe pracovných miest pre znevýhodnené skupiny na trhu práce, vrátane generácie 55 + prostredníctvom dlhodobu udržateľných pracovných príležitostí v činnostiach, ktorým sa v súčasnosti venujú len vo voľnom čase a prispievajú k uchovávaniu kultúrneho dedičstva (najmä remeslá).

Potenciálni nositelia projektov: samosprávy, krajské a oblastné organizácie cestovného ruchu, kultúrne inštitúcie, neziskové organizácie, školy, inštitúcie v oblasti ochrany prírody.

Cieľové skupiny: obyvatelia, domáci a zahraniční návštevníci, kvalifikovaná pracovná sila, podnikateľské subjekty v cestovnom ruchu a v nadväzujúcich odvetviach.

4.2.6. Opatrenie B2: Vytváranie udržateľného zázemia a služieb pre pobyt návštevníkov

Od opatrení v tejto prioritě sa očakáva rast výkonnosti v cestovnom ruchu (prenocovaní - rozvoj pobytového cestovného ruchu) prostredníctvom zlepšenia dostupnosti služieb pre návštevníkov ale zároveň kvalitného a udržateľného zázemia pre ich pobyt a rekreáciu.

Ako bolo spomínané vyššie, v okrese Revúca je osobitne významná potreba rozvoja služieb, ktoré vytvárajú základné predpoklady pre pobyt návštevníka v okrese a aj ďalšiu spotrebu.

Na Slovensku, ale aj v zahraničí sa zvyšuje popularita cykloturistiky ako aktivity návštevníkov aj jednodňových výletníkov. Prispieva k tomu aj trend využívania elektrických bicyklov. Zvyšujú sa nároky návštevníkov na pobyt v destináciách a možnosti vykonávania cykloturistiky, napojenie centier rozvoja prostredníctvom cykloturistických trás. Cykloturistické trasy sú v tomto okrese relatívne dobre rozvinuté v jeho severnej časti. Najhustejšia sieť je na území Národného parku Muránska planina. Preto je z tohto hľadiska nevyhnutné:

- rozvíjať nové a existujúce cykloturistické trasy, doplnkovú infraštruktúru a služby tak, aby boli dlhodobo udržateľné a mali vysokú kvalitu;
- strategicky plánovať rozvoj cykloturistiky (budovanie nových a obnova existujúcich trás) tak, aby boli sprístupnené cyklotrasami a doplnkovou infraštruktúrou lokality a kľúčové turistické body záujmu (vytvárali sa okruhy a produkty cestovného ruchu);
- strategicky plánovať rozvoj cykloturistiky v okolí Národného parku Muránska planina smerom „von“ z národného parku. Zámerom je prispieť k rozvoju lokálnej ekonomiky v obciach na okraji národného parku, ktoré sa tak stávajú križovatkou, nie len pre vstup do chráneného územia, ale aj smerom do širšieho regiónu. To zároveň prispeje k tomu, že vnútro chráneného územia bude počas letnej sezóny a mimo sezóny vytvárať v prvom rade podmienky pre pohyb peších návštevníkov a návštevníkov na koňoch, ale zároveň budú vytvorené podmienky pre aktivity návštevníkov, ktorí počas pobytu realizujú okrem pešej turistiky aj cykloturistiku spojenú so spoznávaním kultúrno-historického potenciálu a iných atraktivít (okruhovanie trás). Okres Revúca má v tomto smere nevyužitý potenciál, pretože hustota cykloturistických trás je v súčasnosti na ostatnom území (mimo Národného parku Muránska planina) podstatne nižšia.

Prepojenie okresu a atraktivít rieši aj navrhovaná Kostrová sieť cyklistických komunikácií v BBSK (Muránska vetva).

Zaostávanie okresu Revúca sa podpisalo na zanedbanosti zázemia obcí a centier rozvoja, ktoré musia byť obnovené ako atraktívne miesta pre pobyt návštevníka „ruka v ruke“ s rozvojom služieb, pretože aj zastavané územia obcí tvoria priestor oddychu a rekreácie návštevníkov. Vedľajším cieľom je vytváranie kvalitných podmienok pre život obyvateľov a zlepšovanie dostupnosti služieb aj pre túto cieľovú skupinu, čím táto priorita v rozvoji udržateľného cestovného ruchu priamo prispieva aj k rastu kvality života v okrese.

V súvislosti s podporou tvorby nových pracovných miest je potrebné zamerať sa na rozvoj udržateľných služieb a projektov, ktoré integrujú poskytovanie viacerých služieb pre návštevníkov (napr. ubytovacích služieb turistickej kategórie, návštevníckeho servisu, doplnkových služieb v cykloturistike v nadväznosti na rozvoj cykloturistických trás a iné), t. j. projektov, ktoré prostredníctvom komerčných služieb zabezpečujú udržateľnosť aj takých služieb, ktoré priamo negenerujú príjmy, ale sú nevyhnutné pre rozvoj cestovného ruchu (napríklad uvedeného návštevníckeho servisu a pod.).

Úloha B2.1: Zlepšenie dostupnosti/rozvoj služieb pre návštevníkov.

Úloha je zameraná na:

- udržateľné zvyšovanie rozsahu služieb v cestovnom ruchu (ubytovacích, stravovacích, doplnkových) vrátane obnovy NKP a iných pamiatkových objektov pre účely poskytovania služieb v cestovnom ruchu a zabezpečenie starostlivosti o nich,
- rozvoj doplnkových služieb v cykloturistike vo väzbe na cykloturistické trasy a najmä významné turistické body záujmu a zázemie pre rekreáciu (požičovne e-bikov priamo na trasách s funkciou informačných bodov pre turistické body záujmu a pri vodných plochách),

- podpora zvyšovania kvalifikácie miestnych obyvateľov, vrátane zabezpečenia menej náročných zážitkových/sprevádzaných programov v cestovnom ruchu (aj so zapojením znevýhodnených skupín obyvateľov).

Zároveň má opatrenie podporiť zamestnanosti s cieľom udržať mladú generáciu v regióne prostredníctvom dlhodobo udržateľných a pre túto generáciu atraktívnych pracovných príležitostí.

Sledovaný cieľ:

- zvýšenie výkonnosti okresu v cestovnom ruchu (príjmov z cestovného ruchu),
- rast počtu návštevníkov a prenocovaní,
- tvorba nových pracovných miest v cestovnom ruchu aj v nadväzných odvetviach.

Úloha B2.2: Tvorba udržateľného rekreačného a športového zázemia.

Ide o vytváranie podmienok pre pobyt návštevníka v súlade s endogénnym potenciálom a udržateľnými spôsobmi športového a rekreačného využívania územia, najmä:

- skvalitnenie obslužnosti verejnou a doplnkovou infraštruktúrou centier rekreácie (najmä pobytových obcí), ale aj lokalít na trasách (sociálne zariadenia a iné služby),
- zvyšovanie atraktivity centier rozvoja prostredníctvom prírode blízkych opatrení – napr. revitalizácia a budovanie parkov, záhrad, oddychových zón v centrách rekreácie, na trasách a v blízkosti bodov záujmu,
- budovanie a obnovu cykloturistických trás, ktoré sprístupňujú atraktivity regiónu (prepájajú chránené územia so širším okolím v súlade so zásadami ochrany prírody a krajiny), najmä tematické okruhy a trasy prepájajúce atraktivity,
- rozvoj doplnkovej infraštruktúry (najmä malej drobnej infraštruktúry/MDI) na cykloturistických trasách, najmä v centrách rozvoja ako predpokladu pre rozvoj služieb v tejto oblasti,
- rozvoj areálov horskej (MTB) cykloturistiky a iných udržateľných aktivít zameraných prierezovo aj na možnosti rozvoja detí a mládeže (v súlade s princípmi ochrany prírody).

Opatrenie by malo zároveň prispieť k vytváraniu atraktívneho prostredia obcí aj ich okolia pre kvalitný život obyvateľov regiónu všetkých generácií.

Sledovaný cieľ:

- tvorba ponuky pre aktívne trávenie voľného času návštevníkov s príspevkom k predĺžovaniu pobytu v regióne (komplexný rozvoj cykloturistiky, trás a doplnkovej infraštruktúry),
- zvýšenie kvality (atraktivity a funkčnosti) rekreačného zázemia pre pobyt návštevníkov aj prostredníctvom prírode blízkych opatrení.

Potenciálni nositelia projektov: samosprávy, krajské a oblastné organizácie cestovného ruchu, občianske združenia a neziskové organizácie, podnikateľské subjekty, školy, kultúrne inštitúcie, inštitúcie v oblasti ochrany prírody.

Cieľové skupiny: obyvatelia, domáci a zahraniční návštevníci, pracovná sila v regióne, študenti a absolventi, podnikateľské subjekty v cestovnom ruchu a nadväzujúcich odvetviach, samosprávy, inštitúcie v oblasti ochrany prírody.

4.2.7. Opatrenie B3: Rozvoj destinačného manažmentu a marketingu

Sieťovanie aktérov je kľúčovou aktivitou pre tvorbu ucelenej a konkurencieschopnej ponuky okresu Revúca. Táto priorita je jednou z kľúčových pre oblasť udržateľného cestovného ruchu. Organizácie v destinačnom manažmente koordinujú rozvoj priamo na lokálnej úrovni tak, aby boli všetky ostatné podmienky a predpoklady udržateľného rozvoja (ostatné priority a navrhnuté opatrenia) naplnené. V okrese Revúca je nevyhnutné sieťovanie, nie len aktérov v rozvoji cestovného ruchu a poskytovateľov služieb, ale aj vzdelávacích, kultúrnych a iných inštitúcií.

Tieto aktivity už v súčasnosti v okrese Revúca v rámci svojich možností realizuje Oblastná organizácia cestovného ruchu Gemer, ktorej úlohou je okrem rozvoja na lokálnej úrovni aj prepájanie a vytváranie komplexnej a synergickej ponuky troch okresov (Revúca, Rimavská Sobota a Rožňava). Je zriadená podľa osobitného predpisu³⁵) práve pre aktivity v destinačnom manažmente a marketingu.

Úloha B3.1: Sieťovanie a rozvoj destinačného manažmentu na regionálnej a lokálnej úrovni.

Úloha je zameraná na:

- prehľbovanie existujúcich a rozvoj nových strategických partnerstiev v destinačnom manažmente a rozvojových aktivitách na regionálnej a lokálnej úrovni,
- zvyšovanie znalostí odbornej a laickej verejnosti o význame rozvoja udržateľného cestovného ruchu aj prostredníctvom princípov destinačného manažmentu,
- zavádzanie inovatívnych modelov spolupráce a financovanie pri realizácii rozvojových potrieb destinácií,
- monitoring a hodnotenie dát potrebných na strategické a operatívne rozhodovanie v cestovnom ruchu a regionálnom rozvoji.

Opatrenie síce nepriamo, ale významne, prispieva k rozvoju kvalifikovanej pracovnej sily a zamestnanosti, v cestovnom ruchu ale aj v nadväzných odvetviach. A to tým, že prepája aktérov a na princípe vytvárania „klastra“ rozvíja horizontálnu aj vertikálnu spoluprácu medzi odvetvami aj rôznymi skupinami aktérov vo všetkých sektoroch.

Úloha B3.2: Realizácia destinačného marketingu.

Úloha je zameraná na:

- formovanie imidžu a značky, komunikačné a iné s tým súvisiace aktivity, ktoré sú nevyhnutnou „koncovkou“ pre umiestnenie ponuky na trhu cestovného ruchu (označované často aj ako „spropagovanie regiónu“, ktoré už ale v súčasných podmienkach nie je len o tvorbe a tlači propagačných materiálov ale komplexnom marketingovom manažmente).

Preto je obsahom opatrenia:

- rozvoj destinačnej značky (vrátane „brandingu“ tematických kultúrnych trás a lokalít chránených území),
- realizácia tradičných foriem destinačného marketingu,
- uplatňovanie moderných digitálnych foriem destinačného marketingu,
- zavedenie a uplatňovanie marketingového plánovania (vrátane zberu a vyhodnocovania dát s využitím SMART riešení).

Sledovaný cieľ:

³⁵) Zákon č. 91/2010 Z. z. o podpore cestovného ruchu v znení neskorších predpisov.

- uplatňovanie marketingového manažmentu v okrese Revúca ako súčasť destinácie Gemer,
- rast povedomia návštevníkov o regióne a jeho ponuke; rast počtu návštevníkov.

4.2.8. Opatrenie B4: Zlepšenie dostupnosti okresu, atraktivít a turistických bodov záujmu

Dostupnosť je základným predpokladom príchodu návštevníka. Je však problémovou oblasťou viacerých území BBSK a osobitne okresov v jeho južnej časti (vrátane okresu Revúca), čo súvisí aj s ich horším napojením, nie len verejnou, ale aj osobnou automobilovou dopravou po cestách vyššej triedy.

Úloha B4.1: Zlepšenie dostupnosti atraktivít a bodov záujmu prostredníctvom udržateľnej mobility.

Úloha sa zameriava na :

- zlepšenie stavu verejnej infraštruktúry pri/ vedúcej k turistickým bodom záujmu (chodníky, parkoviská, sociálne zariadenia a i.),
- napojenie centier rozvoja na existujúcu sieť verejnej dopravy vrátane zohľadnenia potrieb návštevníkov (vybavenia dopravných prostriedkov a pod.).

Okrem toho, že opatrenie vytvára základné predpoklady pre „vstup“ návštevníka do okresu, prispieva aj k plneniu viacerých cieľov v oblasti ochrany životného prostredia a znižovania emisií CO₂ prostredníctvom udržateľnej mobility, prispieva k zvyšovaniu kvality života v regióne aj podmienok pre dochádzanie do zamestnania, školy a i.

Cieľom je :

- zlepšenie stavu infraštruktúry pri turistických bodoch záujmu a pripravenosti verejnej infraštruktúry na rozvoj cestovného ruchu,
- zvýšenie počtu návštevníkov v okrese.

Úloha B4.2: Zlepšenie informačnej dostupnosti okresu, atraktivít a bodov záujmu pre návštevníka.

Rovnako ako viaceré iné opatrenia formulované pre Aktivitu II. Udržateľný cestovný ruch, je zlepšovanie informačnej dostupnosti okresu Revúca a jeho turistických bodov záujmu potrebou identifikovanou aj v politickom ciele 5 návrhu Partnerskej dohody (2021-2027) a je neoddeliteľným predpokladom rozvoja cestovného ruchu súbežne s rozvojom služieb a ponuky.

Opatrenie je zamerané na zlepšenie informačnej dostupnosti prostredníctvom:

- vytvárania informačnej infraštruktúry atraktivít a bodov záujmu (navigačných prvkov aj komplexného turistického informačného navigačného systému),
- infraštruktúry pre poskytovanie informačného servisu v centrách rozvoja a rekreácie (turistických informačných centier alebo inej formy základného návštevníckeho servisu ako doplnkovej aktivity k službám pre návštevníkov, tak aby bola táto služba udržateľná),
- vybudovanie širokopásmového internetu v obciach (základného predpokladu).

Potenciálni nositelia projektov: Samosprávy, Oblastná organizácia cestovného ruchu Gemer, Neziskové organizácie, subjekty cestovného ruchu .

Cieľové skupiny: obyvatelia regiónu, domáci a zahraniční návštevníci, samosprávy, podnikateľské subjekty v cestovnom ruchu a nadväzných odvetviach, iní zamestnávateľi a subjekty, neziskové organizácie a iné organizácie zapojené do tvorby ponuky.

4.3. Aktivita C: Ekonomika, podnikanie a inovácie

4.3.1. Zdôvodnenie aktivity a jej prínos

Juh BBSK sa vyznačuje dlhodobým enormným odlivom kvalifikovanej pracovnej sily, či už do zahraničia alebo na západné Slovensko. Priemerná miera nezamestnanosti v južných okresoch (LC, VK, PT, RS, RA) pri počte obyvateľov 260 000 dosahuje priemerne 17 % (údaj z roku 2019) Väčšina firiem je investične poddimenzovaná o reformných projektoch a zvädzaní inovácií môžeme hovoriť len okrajovo.

Aktivita zameraná na podporu inovácií a rozvoja podnikania je veľmi významná pre okres. Vidíme dôležitosť zamerania sa na zlepšovanie podmienok pre rozvoj ekonomiky (infraštruktúry, rozvoj podnikavosti, zavádzanie inovácií), a tým na zvyšovanie atraktivity okresu a kvality života. Táto aktivita je zameraná priamo na zabezpečenie budúcnosti okresu z pohľadu zamestnanosti, ekonomických aktivít ľudí v okrese a budovanie nových sektorov a odvetví.

Prínosom aktivity tak nemá byť len riešiť vzniknutú nezamestnanosť, ale predovšetkým vytvoriť podmienky pre tvorbu nových pracovných miest v nových odvetviach, ktoré zabezpečia atraktivitu regiónu najmä pre mladú generáciu, aby z regiónu neodchádzala, práve naopak, aby videla potenciál v budovaní miestnej ekonomiky a zostala vo svojom okrese aktívna a činná.

4.3.2. Východisková situácia

Okres Revúca disponuje rôznorodou surovinovou základňou (drevná hmota, zásoby magnezitovej suroviny), ktorá je predpokladom rozvoja priemyslu a tým pádom aj zamestnanosti. Zalesnenie územia dosahuje takmer 60 % (435,29 km² = 59,6 %), čo je predpokladom rozvoja drevospracujúceho priemyslu. Drevná hmota však neostáva v okrese, čo malo za príčinu zánik viacerých drevo-spracovateľov.

Veľká časť okresu je vzhľadom na osobitne cenné ekosystémy zaradená medzi osobitne chránené časti prírody. Nachádzajú sa tu napr. veľkoplošné chránené územia Národný park Muránska planina a Národný park Slovenský kras, maloplošné chránené územia.

Predchádzajúca orientácia strednej a juhovýchodnej časti okresu na poľnohospodárstvo a potravinársky priemysel, ktoré v procese transformácie zaznamenali výrazný pokles spôsobilosti, že Revúca sa zaradila medzi okresy s nevhodnou odvetvovou štruktúrou, ktorá sa v súčasnosti bez zásadných systémových opatrení a legislatívnych zmien nedá napraviť.

Najviac obyvateľov okresu je zamestnaných v poľnohospodárstve, priemysle, veľkoobchode a maloobchode, vzdelávaní a verejnej správe. Ekonomickú štruktúru okresu tvoria priemyselné odvetvia: elektrotechnický, potravinársky, drevospracujúci, ťažobný, chemický, strojársky, elektrotechnický, konfekčný, obuvnícky priemysel. Jednoznačne je potrebné urýchlene nastaviť systém stredoškolského vzdelávania tak, aby ponúkané odbory boli v súlade s potrebami trhu práce a neprodukovali absolventov s nízkou šancou uplatnenia. Významným odvetvím, pre južný kraj Slovenska a v jeho rámci aj pre mesto Revúca, je poľnohospodárstvo, lesníctvo a potravinárstvo.

4.3.3. Cieľová situácia

Vznik a podpora inovatívnych a prosperujúcich podnikov s dobrou pozíciou na regionálnom a prípadne medzinárodnom trhu s domácim kapitálom, s perspektívou rozšírenia produkcie, a tým aj podpory udržateľnej zamestnanosti:

- dostatok voľných pracovných síl (napr. aj kvalifikovaných v poľnohospodárstve, lesohospodárstve, hutníctve, remeselníctve a pod.),
- vysoký potenciál stredného odborného školstva vrátane inovatívneho potenciálu, ktorý je však potrebné nasmerovať na ponuku v súlade s regionálnou ekonomikou a štruktúrou dopytu na trhu práce,
- možnosti širokej cezhraničnej spolupráce v oblasti práce, kultúry, turistiky.

Podporiť podniky a organizácie, ktoré majú potenciál zvyšovať alebo naštartovať svoju konkurencieschopnosť prostredníctvom inovácie vlastných produktov, služieb, procesov alebo prostredníctvom zefektívnenia svojho obchodného modelu.

Stimulácia inovačných procesov v podnikoch prostredníctvom podpory spolupráce s externými partnermi a napomáhať tvorbe nových vzťahov medzi podnikmi navzájom a medzi podnikmi a vedecko-výskumnými inštitúciami.

Udržať a ďalej rozvíjať priemyselné tradície v tomto regióne a následne podporiť rozvoj vznikajúcich a rozširujúcich sa podnikov. Podporiť rozvoj obchodných, vzdelávacích a propagačných príležitostí prostredníctvom aktivít zameraných na školy a turistov. Zvýšiť dôraz na prípravu a zapojenie menších živnostníkov a podnikov v niekoľkých prirodzených odvetviach. Realizácia projektov v cirkulárnej ekonomike, napr. v spracovaní bioodpadu. Podpora vzniku nových moderných priemyselných odvetví (najmä zelená ekonomika, robotika, IKT). Napomôcť rozvoju okresu prostredníctvom priamych investícií do infraštruktúry, a tým podporiť zvýšenie produktivity, efektívnosti a následnú tvorbu pracovných miest.

Výsledným efektom aktivity je tvorba pracovných miest, ktoré odrážajú kvalifikačnú pripravenosť potenciálnych zamestnancov, zvýšenie atraktivity regiónu najmä pre mladú generáciu, budovanie miestnej ekonomiky.

Podporiť nedostatočne rozvinutú štruktúru vzdelávacích inštitúcií v kontexte celoživotného vzdelávania, zabrániť odchodu mladej kvalifikovanej sily z okresu. Budovanie voľnočasových, rekreačných zón s edukatívnym potenciálom, budovanie a zabezpečovanie aktivít na rozvoj digitálnych zručností, ktorý by sústreďoval mladú potenciálnu generáciu a stimuloval by procesy tvorivosti, kreativity podnikavosti a rozvoj zelených riešení.

Zveľadenie prírodného potenciálu, jeho ochrana a environmentálne využívanie smerom k edukácií a voľnočasovým aktivitám s nadväznosťou na zelené riešenia.

Zvýšiť inovačný potenciál ekonomiky, zvýšiť exportnú výkonnosť podnikateľských subjektov (podporou ich vstupu na nové teritória), zvýšiť mieru digitalizácie a automatizácie v podnikateľskom, verejnom i akademickom sektore.

4.3.4. Prehľad opatrení a úloh

Aktivita *Ekonomika, podnikanie a inovácie* pozostáva z troch opatrení, ktoré sa ďalej členia na úlohy nasledovne:

- **Opatrenie C1: Podpora inovácií, výskumu a vývoja.**
 - Úloha C1.1: Rozvoj inovácií, výskumu a vývoja v nadväznosti na špecializáciu regiónu a nové sektory ekonomiky.

- **Opatrenie C2: Podpora podnikov v oblasti poľnohospodárskej, lesníckej, potravinárskej výroby, služieb a ostatných subjektov oprávnených na podnikanie.**
 - Úloha C2.1: Podpora aktivít poľnohospodárskych podnikov a podnikov pôsobiacich v lesníctve, potravinárstve a nadväzných službách.
- **Opatrenie C3: Podpora MSP v oblasti priemyselnej výroby.**
 - Úloha C3.1: Podpora rozšírenia a zvýšenia konkurencieschopnosti podnikateľských subjektov v priemysle.

4.3.5. Opatrenie C1: Podpora inovácií, výskumu a vývoja

Opatrenie je zamerané na podporu inovácií, výskumu a vývoja v podnikoch, ako aj na podporu inováčného potenciálu MSP. Inovačný potenciál môže byť stavaný na tradičnej ekonomickej špecializácii regiónu s využitím existujúcich kvalifikovaných pracovných síl a infraštruktúry. Opatrenie by malo riešiť nielen samotnú podporu inovácií, výskumu a vývoja a zvýšenie inovačnej aktivity v regióne, ale aj technickú podporu pre zvyšovanie inovatívneho potenciálu MSP vo forme poradenstva pri príprave projektov a hľadani zdrojov financovania a vytvorenie potrebnej podpornej infraštruktúry a inovačného ekosystému, prepájaním veľkých a malých podnikov, vzdelávacích a výskumných inštitúcií.

Úloha C1.1: Rozvoj inovácií, výskumu a vývoja v nadväznosti na špecializáciu regiónu a nové sektory ekonomiky.

Ciele:

- zvýšiť inovačnú aktivitu v regióne podporou inovatívnych projektov zameraných na špecializáciu regiónu ako aj na nové sektory ekonomiky,
- prepojiť inovačné aktivity MSP s veľkými podnikmi a vzdelávacími inštitúciami a vytvoriť tak inovačný ekosystém.

Potenciálni nositelia projektov: malé a stredné podniky, veľké podniky, vzdelávacie inštitúcie, výskumné inštitúcie.

Cieľové skupiny: študenti, kvalifikovaná pracovná sila, podniky v regióne.

4.3.6. Opatrenie C2: Podpora podnikov v oblasti poľnohospodárskej, lesníckej, potravinárskej výroby, služieb a ostatných subjektov oprávnených na podnikanie.

Opatrenie C2 je zamerané na podporu podnikateľských subjektov pôsobiacich v oblasti poľnohospodárstva, lesníctva, potravinárstva a služieb. Opatrenie nadväzuje na východiskový stav okresu a to jednak z hľadiska štruktúry podnikateľského sektora v okrese a zároveň vzhľadom na vysoký potenciál rozvoja daných odvetví.

Zameraním lesného hospodárstva je produkcia drevnej hmoty pri zachovaní a zveľaďovaní lesov ako základného krajinnotvorného prvku v prírode a celkovo v životnom prostredí. Chýba však spracovanie drevnej hmoty a ostatných produktov lesa zvyšujúce ich pridanú hodnotu.

Cieľom opatrenia je vytvoriť podmienky pre podporu podnikateľských subjektov zameraných na produkciu v rastlinnej a živočíšnej výrobe, v lesníctve, potravinárstve a nadväzujúcich služieb. Jedná sa o podporu

zachovania a skvalitnenia produkcie rastlinnej a živočíšnej výroby, obnovu a modernizáciu pracovných prostriedkov, ale aj o rozšírenie činnosti o nové spôsoby spracovania a odbytu produkcie a poskytovanie nadväzujúcich služieb s pozitívnym vplyvom na tvorbu nových pracovných miest. Opatrenie reaguje na potrebu podpory podnikania a tvorby pracovných miest, vzhľadom na vysoký potenciál rozvoja odvetní v okrese.

Úloha C2.1: Podpora aktivít poľnohospodárskych podnikov a podnikov pôsobiacich v lesníctve, potravinárstve a nadväzných službách.

Ciele:

- tvorba nových pracovných miest,
- zvýšenie efektívnosti rastlinnej a živočíšnej výroby a ostatnej poľnohospodárskej činnosti,
- zvýšenie konkurencieschopnosti podnikov,
- skvalitnenie a rozšírenie produkcie podnikov.

Potenciálni nositelia projektov: SHR, podnikateľské subjekty so zameraním na poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov.

Cieľové skupiny: kvalifikovaná pracovná sila, podniky v regióne.

4.3.7. Opatrenie C3: Podpora MSP v oblasti priemyselnej výroby

Opatrenie je zamerané na zvýšenie ekonomickej výkonnosti okresu Revúca a vytváranie pracovných príležitostí s uplatnením nových technológií do firiem, či už rozšírením existujúcej výroby alebo podporou vzniku nových subjektov v oblasti priemyselnej výroby.

Úlohou opatrenia je zabezpečiť udržateľný ekonomický rast v okrese a zvýšiť počet voľných pracovných miest, čím sa zamedzí odliv obyvateľstva v produktívnom veku z regiónu. V rámci podpory mikro a malých podnikov je nevyhnutné podporovať modernizáciu technologickej vybavenosti subjektov. Pre udržanie konkurencieschopnosti je nutné podporiť aktivity zamerané predovšetkým na modernizáciu existujúcej výroby, poskytovanie priestorov, rekonštrukčné projekty na vybudovanie adekvátnych priestorov pre začínajúcich a existujúcich mikro a malých podnikateľov, nákup strojov a technologických zariadení a nevyhnutné stavebné úpravy súvisiace s ich inštaláciou, ktoré budú prepojené s tvorbou nových pracovných miest v mestách, ale prioritne na vidieku.

Potenciálni nositelia projektov: mikro, malé a stredné podniky.

Cieľové skupiny: kvalifikovaná pracovná sila, podnikateľské subjekty.

Úloha C3.1: Podpora rozšírenia a zvýšenia konkurencieschopnosti podnikateľských subjektov v priemysle.

Ciele:

- tvorba nových pracovných miest,
- zvýšenie kvality výrobných činností, osobitne s vyššou pridanou hodnotou,
- vytvorenie podmienok na zväčšovanie kapacít pre malé a stredné podniky,
- podpora konkurencieschopnosti malých a stredných podnikov so zameraním na tvorbu a udržanie pracovných miest,
- zabezpečiť udržateľný rast podnikov.

4.4. AKTIVITA D: Rozvoj verejnej správy v území NRO

Kvalitná verejná správa a riadenie krajiny sú kľúčovým faktorom jej hospodárskej výkonnosti. Efektívna verejná správa slúži potrebám občanov a podnikov. Je nevyhnutné, aby bola verejná správa schopná prispôbovať sa meniacim sa okolnostiam, a to nielen v oblasti poskytovania efektívnejších a inovatívnejších služieb, ale aj realizáciou nových projektov.

Dobre fungujúca verejná správa poskytuje pevnú základňu na rozvoj podnikov a zabezpečuje kvalitné služby pre občanov a odborníkov v regiónoch.

4.4.1. Zdôvodnenie aktivity a jej prínos

Regionálna politika je jedným zo základných predpokladov moderného štátu, ktorá umožňuje vyrovnávať disparity medzi jednotlivými časťami štátu a následne podporuje súdržnosť štátu a tým aj jeho stabilitu. Je dôležité, aby sa verejná správa prispôbovala meniacim sa požiadavkám, ktoré reflektujú na aktuálne problémy regiónu. Zvyšovaním odbornosti zamestnancov, zlepšením práce s dátami, využitím behaviorálnych vied sa zvýši odbornosť subjektov verejnej správy, budú transparentnejšie a otvorené novým zámerom.

Územia NRO však majú dlhodobý problém s využívaním fondov EÚ, najmä európskych štrukturálnych a investičných fondov. Príčinou sú často slabé a nedostačujúce administratívne štruktúry samospráv, nedostatočné plánovacie a riadiace schopnosti a obmedzené zručnosti v koncipovaní projektov.

Základom regionálneho rozvoja je zabezpečiť ľuďom bývanie, kvalitné vzdelanie, zamestnanie, prístup k občianskej vybavenosti, zdravotnej starostlivosti a kultúrnemu životu.

4.4.2. Východisková situácia

Súčasná situácia v oblasti čerpania prostriedkov z rôznych finančných nástrojov, týkajúcich sa najmä fondov EÚ, je charakterizovaná nízkym podielom čerpania osobitne subjektami verejnej správy. Dôvody nízkeho čerpania týchto finančných nástrojov sú častokrát rozpočty prevažne malých obcí, ktoré nedovoľujú samosprávam podieľať sa na spolufinancovaní projektov. Počas posledných rokov hospodárenie subjektov verejnej správy ovplyvňovala nielen pandémia spôsobená ochorením COVID - 19, vojna na Ukrajine, ale aj mnohé legislatívne zmeny, ktoré zaťažili rozpočet samospráv, a tým spôsobili ich neschopnosť spolufinancovania projektov. Za účelom podporiť a motivovať rozvoj verejnej správy v území NRO, ako napríklad zapojenie sa aj do finančne náročnejších projektov, je potrebné prostredníctvom tejto aktivity zabezpečiť spolufinancovanie projektov z regionálneho príspevku, nakoľko v území je cítiť nedostatok kapitálu.

Podpora regionálneho rozvoja nie je ohraničená len konkrétnymi aktivitami v plánoch rozvoja. Rozvoj v území NRO je potrebné podporovať aj ostatnými tzv. verejnoprospešnými aktivitami vo verejnej správe, ktoré je možné spolufinancovať z regionálneho príspevku. Medzi spolufinancovanie takýchto projektov môžeme zaradiť napr. projekty cezhraničnej spolupráce, ktorej cieľom je nájsť spoločné riešenia v oblastiach, ktoré sú regionálneho charakteru a slúžia na zintenzívnenie vzťahov a zvýšenie kvality života v prihraničnom regióne. Ďalej môže ísť napr. o projekty v oblasti infraštruktúry, t. j. projekty zamerané na budovanie novej infraštruktúry alebo obnovu, modernizáciu, rekonštrukciu už existujúcej infraštruktúry (verejné budovy, školy a škôlky, verejné priestranstvá, cintoríny, domy smútkov, cesty, chodníky, vodovody, kanalizácie, knižnice, kultúrne domy a mnohé iné).

4.4.3. Cieľová situácia

Cieľom aktivity „Rozvoj verejnej správy v území NRO“ je zabezpečiť, skvalitniť a optimalizovať systémy a procesy vo verejnej správe, poskytovať kvalitné a efektívne služby klientom a vybudovať priestor pre

plnenie dlhodobých cieľov. Tieto dlhodobé ciele je potrebné naplňať formou investícií do základnej infraštruktúry, ktorá prinesie zlepšenie kvality života v rôznych oblastiach regionálneho rozvoja, napr. v sociálnej a zdravotnej oblasti, v oblasti vzdelávania, v environmentálnej oblasti, v kultúrnej a spoločenskej oblasti. Okrem občianskej vybavenosti a materiálno-technického vybavenia pôjde o podporu zraniteľných skupín obyvateľstva, podporu športovo-vzdelávacích aktivít, podporu opatrení na odstránenie negatívnych dôsledkov zmeny klímy ako aj prevenciu pred mimoriadnymi udalosťami, podporu aktivít zameraných na výsadbu verejnej zelene alebo podporu udržateľnej mobility. Osobitný dôraz bude kladený na vidiek, kde prioritou je zvýšiť úroveň v jednotlivých vidieckych oblastiach v území NRO prostredníctvom odstraňovania potravinových púšti, podpory udržiavania poľnohospodárskej pôdy a pestovania, podpory turizmu a budovania lokálnych značiek. Podpora spolufinancovania projektov bude smerovať aj do zvýšenia podielu občianskej vybavenosti jednotlivých obcí v oblasti odpadového hospodárstva.

Rozvoj verejnej správy je zameraný na dosahovanie výsledkov, zvyšovanie zodpovednosti, zlepšovanie tvorieb politík, štruktúr a postupov, ale aj na stabilné ľudské zdroje a ich adekvátne vybavenie a zázemie. Stabilita ľudského kapitálu a jeho spokojnosť priamo ovplyvňuje ďalšie veci verejné, ako je rozpočtová udržateľnosť štátu, miera a riziko korupcie, účinnosť justičných systémov, efektívnosť daňových systémov a daňovej správy. Negatívny vplyv nedostatočného naplňania potrieb verejného sektora je výrazný a spoločensky nežiadúci.

V rámci tejto aktivity budú podporené projekty zamerané na nehnospodársku činnosť, t. j. aktivity a činnosti, ktoré nepodliehajú pravidlám štátnej a minimálnej pomoci podľa osobitného predpisu³⁶⁾. V odôvodnených prípadoch pôjde o podporu činností nehnospodárskeho charakteru s doplnkovým hnospodárskym využitím infraštruktúrnych projektov.

4.4.4. Prehľad opatrení a úloh

V rámci Aktivity D: Rozvoj verejnej správy v území NRO je navrhovaná nasledujúca úloha v rámci daného opatrenia:

Opatrenie D1: Zabezpečenie financovania projektov rozvoja verejnej správy v území NRO

- Úloha D1.1: Podpora spolufinancovania projektov verejnej správy v oblasti regionálneho rozvoja z rôznych finančných nástrojov.

4.4.5. Opatrenie D1: Zabezpečenie financovania projektov rozvoja verejnej správy v území NRO

Zameranie opatrenia „Zabezpečenie financovania projektov rozvoja verejnej správy v území NRO“ prispieva k realizácii cieľov plánu rozvoja. Spolufinancovanie projektov bude zabezpečené regionálnym príspevkom. U menších obcí je prekážkou úspešného uchádzania sa o podporu formou dotácie najmä ekonomická a rozpočtová náročnosť disponovať vlastnými (resp. inými) zdrojmi v rozsahu niekoľko % z ceny projektu, ktorý sa môže pohybovať v rozsahu niekoľko tisíc až stoviek tisíc EUR. Z dôvodu zabezpečenia vyššej kvality života v NRO za pomoci čerpania zdrojov z fondov EÚ je potrebné zamerať sa na podporu území NRO aj formou poskytnutia regionálneho príspevku na spolufinancovanie projektov. Opatrenie je zamerané na rozvoj efektívneho riadenia, integrácie a optimalizácie procesov a spolufinancovanie rozvojových projektov formou podpory nehnospodárskych činností na území NRO. Financie budú smerovať do projektov zameraných na rozvoj verejnej

³⁶⁾ Zákon č. 358/2015 Z. z. o úprave niektorých vzťahov v oblasti štátnej pomoci a minimálnej pomoci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o štátnej pomoci).

správy, a teda do podpory dobrého spravovania vecí verejných, do tvorby ako aj do implementácie verejných politík a zvýšenia kvality služieb. Cieľom je vytvoriť efektívne fungujúcu, pro-klientsky orientovanú verejnú správu poskytujúcu kvalitné služby udržateľným spôsobom v celom území NRO.

Úloha D1.1: Podpora spolufinancovania projektov verejnej správy v oblasti regionálneho rozvoja z rôznych finančných nástrojov.

Úloha je zameraná na zvýšenie čerpania z rôznych finančných nástrojov, medzi ktoré patrí Interreg, Program Slovensko 2021 – 2027, Fond spravodlivej transformácie, Nórske a Švajčiarske fondy. Poskytnuté finančné prostriedky na spolufinancovanie zámerov pre investície v regionálnom rozvoji umožnia aj menším samosprávam, ktoré sú súčasťou verejnej správy, zapojiť sa do väčších, finančne náročnejších projektov. Úloha prispieva k realizácii cieľov plánu rozvoja a spolufinancovanie bude zabezpečené regionálnym príspevkom.

Sledovaný cieľ:

- podporiť a motivovať rozvoj verejnej správy v území NRO,
- zapojenie sa samospráv aj do finančne náročnejších projektov,
- príjem z externých zdrojov vo všetkých sektoroch pre NRO,
- potenciál pre ekonomický rozvoj a zlepšenie kvality života v regióne,
- zvyšovanie počtu realizácie projektov v NRO,
- zvyšovanie odbornosti ľudí pracujúcich vo verejnej správe v nadväznosti na čerpanie rôznych finančných nástrojov,
- vytvorenie efektívne fungujúcej, pro-klientsky orientovanej verejnej správy poskytujúcu kvalitné služby,
- podpora rozvoja sebestačnosti obecných samospráv.

Ukazovatele:

- podporené projekty verejnej správy spolufinancované z regionálneho príspevku,
- počet podporených subjektov verejnej správy.
-

Potenciálni nositelia projektov:

- subjekty verejnej správy.

Cieľové skupiny:

- subjekty verejnej správy,
- zamestnanci verejnej správy,
- obyvatelia NRO.

5. MERATEĽNÉ UKAZOVATELE PLÁNU ROZVOJA NRO REVÚCA

Pre sledovanie dosahovania cieľov Plánu rozvoja je zadaný povinný merateľný ukazovateľ pre všetky aktivity. Týmto ukazovateľom je počet pracovných miest, ktoré budú ročne vytvorené realizáciou projektu a zachované počas minimálne 1 roka po jeho ukončení.

Tabuľka č. 7 Zoznam ukazovateľov plnenia Plánu rozvoja NRO Revúca

Názov povinného merateľného ukazovateľa	Počiatočná hodnota	Cieľová hodnota
Počet vytvorených pracovných miest pre UoZ	0	63
Počet vytvorených pracovných miest pre znevýhodnených UoZ	0	20

6. ČASOVÝ HARMONOGRAM REALIZÁCIE A MOŽNOSTI FINANCOVANIA PLÁNU ROZVOJA NRO REVÚCA

Za realizáciu jednotlivých projektov v rámci navrhovaných aktivít, opatrení a úloh sú zodpovední samotní prijímatelia regionálneho príspevku, s ktorými na základe vyhodnotenia jednotlivých výziev na predkladanie žiadostí o poskytnutie regionálneho príspevku uzatvorí MIRRI SR zmluvu o poskytnutí regionálneho príspevku.

Harmonogram realizácie Plánu rozvoja okresu Revúca je navrhnutý na roky 2022 – 2026. Časový harmonogram je v Pláne rozvoja NRO Revúca obsiahnutý ako povinná náležitosť podľa osobitného predpisu.³⁷⁾

V rámci implementácie Plánu rozvoja okresu Revúca sa plánuje na realizáciu jednotlivých projektov v nadväznosti na navrhované aktivity, opatrenia a úlohy alokovať regionálny príspevok v celkovej predpokladanej výške **3 329 700 EUR**. Čerpanie regionálneho príspevku je naplánované na roky 2022 - 2026.

Regionálny príspevok je rozdelený na rozpočtovo krytý, t. j. schválený v rozpočte verejnej správy na roky 2022 až 2024 a na rozpočtovo nekrytý, t. j. je potrebné jeho schválenie v rozpočte verejnej správy v nasledujúcich rokoch. Rozpočtovo nekryté zdroje budú predmetom rokovania s Ministerstvom financií SR. V prípade zmeny rozpočtovo krytých a nekrytých zdrojov, bude táto informácia zverejnená na webovom sídle MIRRI SR.

Tabuľka č. 8 Disponibilné finančné prostriedky určené pre Plán rozvoja NRO Revúca

Rok	Rozpočtovo kryté zdroje	Rozpočtovo nekryté zdroje	Spolu
2022	1 187 791 EUR	• EUR	1 187 791 EUR
2023	405 713 EUR	469 578 EUR	875 291 EUR
2024	375 208 EUR	176 375 EUR	551 583 EUR
2025	• EUR	550 905 EUR	550 905 EUR
2026	• EUR	164 130 EUR	164 130 EUR
Sumár	1 968 712 EUR	1 360 988 EUR	3 329 700 EUR

³⁷⁾ § 4 ods. 5 zákona č. 336/2015 Z. z. v znení neskorších predpisov.

7. OČAKÁVANÉ VÝSLEDKY, MONITOROVANIE A HODNOTENIE DOSIAHNUTÉHO POKROKU

7.1. Gestori a spôsob monitorovania podľa aktivít

Plnenie Plánu rozvoja NRO Revúca vyhodnocuje MIRRI SR podľa osobitného predpisu.³⁸⁾ Pri kontrole a vyhodnocovaní bude MIRRI SR spolupracovať s Okresným úradom Revúca, ktorý vedie agendu súvisiacu s plnením Plánu rozvoja NRO Revúca.

Okresný úrad Revúca v spolupráci s MIRRI SR a riadiacim výborom vypracuje monitorovaciu správu, ktorá bude obsahovať najmä:

- vyhodnotenie výšky zazmluvnených prostriedkov z regionálneho príspevku podľa aktivít, opatrení a úloh,
- čerpanie regionálneho príspevku podľa aktivít, opatrení a úloh,
- plnenie merateľných ukazovateľov podľa aktivít, opatrení a úloh.

7.2. Časový harmonogram odovzdávania monitorovacích správ

Okresný úrad Revúca vypracuje najmenej 1 x ročne (v spolupráci s MIRRI SR) monitorovaciu správu o plnení Plánu rozvoja NRO Revúca a predloží ju na schválenie Riadiacemu výboru NRO Revúca v termíne určenom MIRRI SR.

Riadiaci výbor NRO Revúca následne vyhodnotí dosiahnutý pokrok, prijme potrebné odporúčania pre pokračovanie implementácie Plánu rozvoja NRO Revúca a predloží návrhy a opatrenia na zmenu Plánu rozvoja NRO Revúca MIRRI SR.

Obsahová náplň Vyhodnotenia Plánu rozvoja NRO Revúca:

- zhodnotenie realizácie Plánu rozvoja NRO Revúca ako celku (napr. trend disponibilných UoZ či mieru evidovanej nezamestnanosti oproti predchádzajúcej správe),
- zhodnotenie jednotlivých priorít (vrátane systémových opatrení na úrovni BBSK a štátnej správy),
- pomenovanie príčin na úrovni aktivity najmä pri neplnení cieľov opatrení (finančné ukazovatele, pracovné miesta alebo aj niektoré iné ukazovatele ak sú relevantné podľa plánu rozvoja).

³⁸⁾ § 3 ods. 1 písm. b) zákona č. 336/2015 Z. z. v znení neskorších predpisov.

ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK

BBSK	Banskobystrický samosprávny kraj
IÚS	integrovaná územná stratégia
MIRRI SR	Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR
MRK	marginalizovaná rómska komunita
MSP	malý a stredný podnik
NRO	najmenej rozvinutý okres
PHRSR	plán hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja
SPR	strategicko-plánovací región
SR	Slovenská republika
ŠÚSR	Štatistický úrad SR
UoZ	uchádzač o zamestnanie
UZ	ubytovacie zariadenie